

CRNA GORA
MINISTARSTVO FINANSIJA

KONSOLIDOVANI IZVJEŠTAJ
O SISTEMU UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH
KONTROLA U JAVNOM SEKTORU CRNE
GORE ZA 2016. GODINU

Podgorica, jun 2017. godine

REZIME

Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola za 2016. godinu, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14), pripremio je Direktorat za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija (u daljem tekstu: CHU). Izvještaj je pripremljen na osnovu pojedinačnih izvještaja korisnika sredstava budžeta Crne Gore i korisnika sredstava budžeta opština o sprovođenju aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola (u daljem tekstu: GI-FMC) i o radu unutrašnje revizije (u daljem tekstu: GI-UR) u javnom sektoru Crne Gore.

Svrha izvještaja je upoznavanje Vlade Crne Gore o aktivnostima koje su preduzete od strane korisnika sredstava budžeta na centralnom i lokalnom nivou i CHU na razvoju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru tokom 2016. godine. Takođe, izvještaj sadrži i planirane aktivnosti na daljem unapređenju ovog sistema, kao i priloge sa podacima i registrima.

Finansijsko upravljanje i kontrola

Napredak u unapređenju upravljanja i kontrola varira na nivou svakog korisnika sredstava budžeta, međutim ohrabruju podaci da se sistem iz godine u godinu unapređuje. Većina korisnika sredstava budžeta je tokom 2016. godine preduzimala određene aktivnosti na unapređenju sistema upravljanja i kontrola, što se vidi iz podataka u sledećoj tabeli:

Godina	FMC lica	Plan za FMC	Knjiga procedura	Lice za rizike	Registar rizika
2013	85	31	50	0	0
2014	90	31	73	0	0
2015	99	46	77	45	26
2016	107	56	76	50	33

CHU je u 2016. godini, u skladu sa Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru ("Sl. list Crne Gore", br. 26/13), sprovela postupak sagledavanja kvaliteta ovog sistema u: Ministarstvu prosvjete, Zavodu za statistiku, Upravi za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Fondu rada i opštini Tivat.

Sagledavanjem kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola kod odabranih korisnika sredstava budžeta, može se zaključiti da je postignut različit stepen razvoja, ali i da je potrebno dalje jačanje svijesti o značaju ovog sistema za upravljanje. Takođe, potrebno je i dalje unapređivati sistem u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola, usvojenom metodologijom i međunarodnim standardima unutrašnje kontrole, primjenom COSO¹ okvira, kao i najboljom praksom u dijelu koji se odnosi na:

^[1] Komitet sponzorskih organizacija Tredvej komisije (eng. Committeen on Sponsoring Organisation-COSO of the Treadway Commission)

- Delegiranje ovlaštenja rukovodiocima da i finansijski upravljaju sredstvima koja su im dodijeljena za ostvarivanje ciljeva, ali i uspostavljanje linija izvještavanja čime će se ujedno obezbijediti praćenje realizacije aktivnosti i odgovornost lica kojima su prenijeta ovlaštenja;
- Kontinuirano usavršavanje potrebnih znanja i vještina rukovodilaca i zaposlenih sa ciljem daljeg unapređenja rada državne administracije i reformskih procesa državne uprave;
- Donošenje okvira za upravljanje i kontrole usvajanjem internih pravila i procedura, kojima će se definisati koraci, odgovornosti zaposlenih koji su uključeni u poslovne procese, kao i rokovi potrebni za njihovo efikasno sprovođenje;
- Identifikaciju i procjenu potencijalnih rizika koji mogu ugroziti funkcionisanje poslovnih procesa i usvajanje Registra rizika, kako bi se uspostavili kontrolni mehanizmi koji će omogućiti ostvarenje definisanih ciljeva, ali i utvrdila odgovorna lica za (ne)sprovođenje kontrole;
- Izradu analize opterećenosti poslom zaposlenih u službama za opšte poslove i finansije, kako bi se smanjio rizik nastanka greške ili zastoja u poslovanju, imajući u vidu da u pojedinim subjektima jedan zaposleni obavlja više poslova u okviru službe.
- Jačanje unutrašnjih kontrola u sistemu obračuna i isplate zarada i vođenju sveobuhvatne evidencije i dokumentacije o zaposlenima kod korisnika sredstava budžeta i u okviru institucija nad kojima vrše nadzor, imajući u vidu ukupan iznos sredstava budžeta koji je opredijeljen za zarade;
- Uspostavljanje sistema praćenja kako bi se utvrdilo da li uspostavljeni sistemi kontrole funkcionišu na planirani način i ukoliko je potrebno preduzmu mjere za otklanjanje uočenih slabosti.

Unutrašnja revizija

U oblasti unutrašnje revizije kao nezavisnog, objektivnog uvjeravanja i savjetodavne aktivnosti, i pored brojnih izazova, ostvaren je značajan napredak.

Godina	Broj revizora	Broj revizija	Date preporuke
2011	31	59	72
2012	44	68	269
2013	46	101	419
2014	60	114	454
2015	71	140	600
2016	77	160	710

U 2016. godini značajno su unaprijeđeni kapaciteti unutrašnje revizije, kako u pogledu broja revizora tako i u pogledu broja revizija i datih preporuka. U odnosu na 2015. godinu broj revizora je uvećan za 8,45%, dok je broj revizija uvećan za 14,29%. Povećanjem broja jedinica za unutrašnju reviziju, revizora, kao i broja obavljenih revizija, uz kontinuirano unapređenje vještina unutrašnjih revizora za obavljanje revizije kroz planirane i realizovane obuke, povećan je broj datih preporuka u 2016. godini za 18,33% u odnosu na 2015. godinu.

Jedinice za unutrašnju reviziju u Ministarstvu finansija, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu javne uprave, Agenciji za nacionalnu bezbjednost, kao i Glavnom gradu Podgorica, Prijestonici Cetinje i opštinama Nikšić, Berane, Herceg Novi i Rožaje na kraju 2016. godine bile su popunjene u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

CHU je u 2016. godini, u skladu sa metodologijom propisanom Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 11/13), sprovela postupak sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva finansija, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva kulture, Ministarstva prosvjete i u Fondu za zdravstveno osiguranje.

Sagledavanje kvaliteta unutrašnje revizije je vršeno u pogledu organizacionog uređenja jedinica za unutrašnju reviziju i kvaliteta pojedinačnih revizorskih dosijea. U pogledu organizacionog uređenja, utvrđeno je da je kod 4 od 5 odjeljenja za unutrašnju reviziju, unutrašnja organizacija usklađena sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola. Sagledavanjem kvaliteta pojedinačnih revizorskih dosijea tokom 2016. godine uočen je napredak u primjeni metodologije rada unutrašnje revizije u odjeljenjima za unutrašnju reviziju. Unapređenju rada unutrašnjih revizora doprinosi i CHU kroz realizaciju teorijske i praktične obuke u okviru Programa kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru.

Tokom sagledavanja kvaliteta uočeno je da većina korisnika sredstava budžeta, koji su uspostavili funkciju unutrašnje revizije, nije jasno definisala ciljeve i uspostavila proces upravljanja rizicima sa registrom rizika. To predstavlja ozbiljnu prepreku za rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju prilikom izrade strateškog i godišnjeg plana unutrašnje revizije na osnovu objektivne procjene rizika, kao i prilikom obavljanja pojedinačne revizije.

Ocjena sistema unutrašnjih finansijskih kontrola

Na osnovu podataka dobijenih iz upitnika o samoprocjeni za finansijsko upravljanje i kontrolu, sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije, izvještaja o radu unutrašnje revizije, preporuka Direktorata za budžet Evropske komisije i izvještaja Državne revizorske institucije, Ministarstvo finansija daje opštu ocjenu sistema unutrašnjih finansijskih kontrola:

- Uprkos određenom napretku, identifikovani izazovi, posebno u dijelu delegiranja odgovornosti i ovlašćenja, i dalje postoje. U javnom sektoru postoji jaz između odgovornosti za politike i finansija, jer su operativni rukovodioci (generalni direktori) odgovorni za koordinaciju politika, ali im nije delegirano ovlašćenje da i finansijski upravljaju sredstvima za njihovu realizaciju. Takođe, veza između budžetske i upravljačke strukture je ograničena. Samim tim, u vezu se ne mogu dovesti budžeti organizacionih jedinica sa odgovornostima tih rukovodioca, pa je zbog toga teško mjeriti učinke i vrijednost za novac poreskih obveznika.

- Proces upravljanja rizicima još uvijek nije u potpunosti postao dio kulture upravljanja u javnom sektoru Crne Gore. Iako su pojedini korisnici sredstava budžeta usvojili Registre rizika u većini slučajeva pravi rizici nijesu identifikovani. Razlog tome je što ciljevi nijesu jasno definisani. Takođe, ova obaveza shvaćena je samo kao još jedan zahtjev Ministarstva finansija, a ne kao pomoć u odlučivanju i boljoj raspodjeli raspoloživih sredstava.
- Rad opštih službi i finansija se uglavnom svodi na obavljanje administrativnih poslova, a ne kao podrška ostalim organizacionim jedinicama u dijelu pripreme analiza i detaljnih izvještaja, koje bi rukovodiocima organizacionih jedinica dale pravu sliku za sprovođenje njihovih politika. Dodatno, imajući u vidu preporuke unutrašnje revizije, očigledno je da postoje nedostaci u kapacitetima opštih službi, ne u broju izvršilaca već u pogledu znanja i vještina da implementiraju propise i budu adekvatna podrška procesima upravljanja.
- Primjetna je slabost unutrašnjih kontrola u sistemu obračuna i isplate zarada i vođenju sveobuhvatne evidencije i dokumentacije o zaposlenima, kod korisnika sredstava budžeta i u okviru institucija nad kojima vrše nadzor, što dovodi do velikog broja sudskih postupaka u vezi radnih sporova i uvećanja troškova izvršenja budžeta.
- Sistem za prijavljivanje mogućih nepravilnosti i prevara nije jasno definisan, pa samim tim zaposleni ne znaju koji su koraci za prijavljivanje. Takođe, i koncept „neregularnosti“ još nije jasno definisan.
- Značaj i uloga unutrašnje revizije kao i njen doprinos ostvarivanju utvrđenih ciljeva korisnika sredstava budžeta kao i drugih subjekata javnog sektora (nezavisna regulatorna tijela, akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opština imaju većinski vlasnički udio) još uvijek nije u dovoljnoj mjeri prepoznata od strane rukovodioca korisnika sredstava budžeta i drugih subjekata javnog sektora. Stoga je, potrebno da rukovodioci korisnika sredstava budžeta u skladu sa svojim ovlaštenjima i odgovornostima preduzmu aktivnosti u cilju daljeg razvoja unutrašnje revizije.
- Po ocjeni Državne revizorske institucije date u konačnom izvještaju revizije uspjeha „Efikasnost unutrašnje revizije u javnom sektoru“ kako bi unutrašnja revizija još bolje funkcionisala neophodno je unaprijediti, između ostalog, shvatanje uloge unutrašnje revizije u javnom sektoru od strane rukovodilaca subjekta i njihovoj podršci razvoju jedinica za unutrašnju reviziju i ostvarivanje bolje komunikacije jedinica za unutrašnju reviziju i rukovodioca i zaposlenih u subjektu.

Imajući u vidu navedeno, neophodno je da svi korisnici sredstava budžeta nastave sa daljim aktivnostima na unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i upravljačke odgovornosti kroz definisanje jasnih ciljeva, pokazatelja uspješnosti, praćenje i evaluaciju realizacije utvrđenih ciljeva. Implementacijom upravljačke odgovornosti na svim nivoima stvoriće se uslovi za unapređenje planiranja, upravljanje rizicima, analiziranje podataka, detaljno finansijsko izvještavanje i mjerenje rezultata, a kroz uspostavljene mehanizame kontrole rukovodioci će dobiti dovoljan stepen sigurnosti da će se ciljevi ostvariti. Ministarstvo finansija će kroz proces sagledavanja kvaliteta u narednom periodu posvetiti veću pažnju internim pravilima i procedurama, kao i dizajnu adekvatnog okvira za delegiranje odgovornosti i ovlaštenja i promovisanje koncepta upravljačke odgovornosti.

1. UVOD

Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola za 2016. godinu, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru ("Sl.list Crne Gore", br 73/08, 20/11, 30/12 i 34/14), pripremio je Direktor za centralnu harmonizaciju Ministarstva finansija (u daljem tekstu: CHU). Izvještaj je pripremljen na osnovu pojedinačnih izvještaja korisnika sredstava budžeta Crne Gore i korisnika sredstava opština o sprovođenju aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola (u daljem tekstu:GI-FMC) i o radu unutrašnje revizije (u daljem tekstu:GI-UR) u javnom sektoru Crne Gore.

Svrha izvještaja je upoznavanje Vlade Crne Gore o aktivnostima koje su preduzete od strane korisnika sredstava budžeta na centralnom i lokalnom nivou i CHU na razvoju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru tokom 2016. godine. Takođe, izvještaj sadrži i planirane aktivnosti na daljem unapređenju ovog sistema, kao i priloge sa podacima i registrima.

Finansijsko upravljanje i kontrola predstavlja principe dobrog rukovođenja i pomoć rukovodiocima, ali i svim zaposlenim za uspješno ostvarenje definisanih ciljeva. Implementacijom međunarodno prihvaćenih standarda za unutrašnju kontrolu u poslovne procese, stvaraju se preduslovi da se budžetska sredstva koriste na zakonit, ekonomičan, efikasan i efektivan način. Time se ujedno obezbjeđuje vijednost za novac poreskih obveznika i unapređuje kvalitet usluga javnog sektora.

Unutrašnja revizija je nezavisna funkcija koja, u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije i najboljom praksom Evropske unije, pruža podršku rukovodstvu za dobro upravljanje javnim sredstvima. Zadatak unutrašnje revizije je da revidira poslovne procese i sisteme, ocjenjuje adekvatnost i efektivnost unutrašnjih kontrola, primjenom politika i procedura, izvještava rukovodstvo o nalazima i daje preporuke u kojima predlaže način za unapređenje sistema unutrašnjih kontrola. Unutrašnja revizija je direktno odgovorna rukovodiocu korisnika budžeta.

2. REALIZACIJA ZAKLJUČAKA KONSOLIDOVANOG IZVJEŠTAJA ZA 2015. GODINU

Vlada Crne Gore je, na sjednici od 30. juna 2016. godine, razmatrala i usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2015. godinu i 07.jula 2016. godine donijela sledeće zaključke:

1. Zadužuju se Ministarstvo pravde, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo finansija, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za nekretnine, Lučka uprava, Uprava pomorske sigurnosti, Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Zavod za metrologiju, Zavod za školstvo, Agencija za zaštitu životne sredine, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje, Fond rada, Fond za obeštećenje i da ažuriraju Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola, i najkasnije do 15. septembra 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.

Realizacija zaključka: **Zaključak su realizovali Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo pravde, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo kulture, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, Zavod za metrologiju, Zavod za školstvo i Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje i o tome obavijestili Ministarstvo finansija. Ostali navedeni budžetski korisnici nijesu obavijestili Ministarstvo finansija o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključka.**

2. Zadužuju se Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo nauke, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Uprava policije, Poreska uprava, Uprava carina, Uprava za imovinu, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava za šume, Uprava za vode, Zavod za zapošljavanje, Zavod za statistiku, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Agencija za sprečavanje korupcije, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Direkcija za saobraćaj, Direkcija za željeznice, Direkcija javnih radova, Generalni sekretarijat Vlade, Državni arhiv, Narodni muzej i da donesu Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola, i najkasnije do 15. septembra 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.

Realizacija zaključka: **Zaključak su realizovali Ministarstvo nauke, Ministarstvo zdravlja, Generalni sekretarijat Vlade, Zavod za statistiku, Državni arhiv, Agencija za sprečavanje korupcije i Narodni muzej i o tome obavijestili Ministarstvo finansija. Ostali navedeni budžetski korisnici nijesu obavijestili Ministarstvo finansija o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključka.**

3. Preporučuje se opštinama, Glavnom gradu Podgorica i Prijestonici Cetinje da donesu Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola, i najkasnije do 15. septembra 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: **Zaključak su realizovale opštine Herceg Novi i Bijelo Polje. Glavni grad Podgorica, Prijestonica Cetinje i ostale opštine nijesu obavijestile Ministarstvo finansija o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključka.**

4. Zadužuju se Ministarstvo pravde, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo finansija, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Agencija za sprečavanje korupcije, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Uprava policije, Poreska uprava, Uprava carina, Uprava za imovinu, Uprava za nekretnine, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Lučka uprava, Uprava pomorske sigurnosti, Direkcija za saobraćaj, Direkcija za željeznice, Fitosanitarna uprava, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava za šume, Direkcija javnih radova, Uprava za javne nabavke, Uprava za mlade i sport, Generalni sekretarijat Vlade, Zavod za zapošljavanje, Državni arhiv, Agencija za zaštitu životne sredine, Fond za zdravstveno osiguranje, Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje i JU Narodni muzej da preduzmu aktivnosti na uspostavljanju registra rizika, i najkasnije do 15. septembra 2016. godine, o tome obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.

Realizacija zaključaka: **Zaključak su realizovali Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo zdravlja i JU Narodni muzej i obavijestili Ministarstvo finansija da su usvojili Registar rizika. Ostali navedeni budžetski korisnici nijesu obavijestili Ministarstvo finansija o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključka.**

5. Preporučuje se opštinama i Prijestonici Cetinje, da preduzmu aktivnosti na uspostavljanju registra rizika i najkasnije do 15. septembra 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.

Realizacija zaključaka: **Zaključak su realizovali Glavni grad Podgorica, opštine: Nikšić, Berane, Pljevlja, Tivat i Bijelo Polje i o tome obavijestili Ministarstvo finansija. Prijestonica Cetinje i ostale opštine nijesu obavijestile Ministarstvo finansija o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključka.**

6. Zadužuju se Ministarstvo finansija, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Agencija za sprečavanje korupcije, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Uprava policije, Uprava carina, Lučka uprava, Uprava pomorske sigurnosti, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava za šume, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Direkcija za saobraćaj, Direkcija za željeznice, Direkcija javnih radova, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, da donesu knjigu procedura, i najkasnije do 15. septembra 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.

Realizacija zaključka: **Zaključak su realizovali Ministarstvo finansija, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva i Agencija za sprečavanje korupcije i o tome obavijestili Ministarstvo finansija. Ostali navedeni budžetski korisnici nijesu obavijestili Ministarstvo finansija o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključka.**

7. Preporučuje se opštinama Herceg Novi, Bar, Budva, Kolašin, Kotor, Rožaje, Ulcinj, Žabljak, Šavnik, Petnjica i Gusinje, da donesu knjigu procedura, i najkasnije do 15. septembra 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.

Realizacija zaključaka: **Zaključak je realizovala opština Herceg Novi i o tome obavijestila Ministarstvo finansije. Ostale navedene opštine nijesu obavijestile Ministarstvo finansija o preduzetim aktivnostima na realizaciji zaključka.**

8. Zadužuju se Ministarstvo finansija i Ministarstvo unutrašnjih poslova da pripreme analizu propisa koji uređuju organizaciju i način rada državne uprave i službeničke odnose iz ugla uticaja na sistem unutrašnjih kontrola i delegiranje odgovornosti i ovlašćenja i da o tome najkasnije do kraja 2016. godine, informišu Vladu.

Realizacija zaključka: **Zaključak je realizovan. Ministarstvo finansija i Ministarstvo javne uprave su pripremili analizu propisa koji uređuju organizaciju i način rada državne uprave i službeničke odnose iz ugla uticaja na sistem unutrašnjih kontrola i delegiranje odgovornosti i ovlašćenja.**

9. Zadužuje se Ministarstvo pravde da preduzme aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i da o tome, najkasnije do 15. septembra 2016. godine, obavijesti Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: **Zaključak nije realizovan. Ministarstvo pravde nije popunilo radna mjesta za unutrašnje revizore.**

10. Zadužuju se Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva i Uprava za inspekcijske poslove da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnog mjesta rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju i da o tome, najkasnije do 30. septembra 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: **Ministarstvo prosvjete i Ministarstvo saobraćaja i pomorstva su tokom 2017. godine realizovali zaključak. Uprava za inspekcijske poslove nije preduzimala aktivnosti na popunjavanju radnog mjesta rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju.**

11. Preporučuje se opštinama Ulcinj i Plav da aktom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave utvrde posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju i da aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sistematizuju radna mjesta u organizacionoj jedinici za unutrašnju reviziju, utvrde broj izvršilaca, u skladu s članom 18 Zakona o

sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, izvrše raspoređivanje i o tome, najkasnije do kraja 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: **Opština Ulcinj je djelimično realizovala zaključak na način što je Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovala Službu za unutrašnju reviziju, ali nije popunila radno mjesto rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju čija je nadležnost priprema predloga akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.**

Opština Plav nije realizovala zaključak.

12. Preporučuje se Opštini Budva da pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji sistematizuje radna mjesta u Službi za unutrašnju reviziju, utvrdi broj izvršilaca, u skladu s članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, izvrši raspoređivanje i o tome, najkasnije do kraja 2016. godine, obavijesti Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: **Opština Budva nije preduzimala aktivnosti na realizaciji zaključka.**

13. Zadužuju se Uprava za imovinu, Agencija za sprečavanje korupcije i Državni arhiv da obezbijede vršenje funkcije unutrašnje revizije na jedan od načina propisanih Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, i to: organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru subjekta ili obavljanjem poslova unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta putem sporazuma i da o tome, najkasnije do kraja 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: **Zaključak su realizovali Agencija za sprječavanje korupcije i Državni arhiv, potpisivanjem sporazuma o povjeravanju poslova unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog korisnika sredstava budžeta.**

Uprava za imovinu nije realizovala zaključak.

14. Zadužuju se Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo kulture, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore i Zavod za zapošljavanje Crne Gore da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore, koja nijesu popunjena u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i o tome, najkasnije do kraja 2016. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: **Zaključak su realizovali Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Ministarstvo javne uprave (Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije).**

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja preduzelo je aktivnosti na realizaciji zaključka i rasporedilo još jednog unutrašnjeg revizora.

Ostali korisnici sredstava budžeta nijesu realizovali navedeni zaključak.

15. Zadužuju se Ministarstvo pravde, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Uprava policije, Uprava za kadrove, Ministarstvo odbrane, Direkcija za zaštitu tajnih podataka, Ministarstvo finansija, Uprava carina, Poreska uprava, Uprava za igre na sreću, Uprava za imovinu, Uprava za nekretnine, Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, Uprava za javne nabavke, Zavod za statistiku, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Uprava za dijasporu, Ministarstvo prosvjete, Zavod za školstvo, Uprava za mlade i sport, Ministarstvo nauke, Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Državni arhiv, Ministarstvo ekonomije, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Uprava za ugljovodonike, Zavod za intelektualnu svojinu, Zavod za metrologiju, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Lučka uprava, Uprava pomorske sigurnosti, Direkcija za saobraćaj, Direkcija za željeznice, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava za šume, Uprava za vode, Agencija za duvan, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju, Direkcija javnih radova, Agencija za zaštitu životne sredine, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Uprava za zbrinjavanje izbjeglica, Zavod za socijalnu i dječju zaštitu, Ministarstvo zdravlja, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava, Agencija za sprečavanje korupcije, Uprava za inspekcijske poslove, Generalni sekretariat Vlade, Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Zavod za zapošljavanje Crne Gore, Fond rada, Fond za obeštećenje i JU Narodni muzej Crne Gore da, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, preduzmu aktivnosti na unapređenju sistema interne kontrole, posebno u sistemu obračuna i isplate zarada i vođenju sveobuhvatne evidencije o zaposlenim, imajući u vidu ukupan iznos budžetskih sredstava kojim se finansiraju ovi izdaci i da, najkasnije do kraja 2016. godine, o tome obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: Korisnici sredstava budžeta na centralnom nivou nijesu dostavili izvještaj o realizaciji zaključka.

16. Preporučuje se opštinama, Glavnom gradu Podgorica i Prijestonici Cetinje da, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, preduzmu aktivnosti na unapređenju sistema interne kontrole, posebno u sistemu obračuna i isplate zarada i vođenju sveobuhvatne evidencije o zaposlenim, imajući u vidu ukupan iznos budžetskih sredstava kojim se finansiraju ovi izdaci i da, najkasnije do kraja 2016. godine, o tome obavijeste Ministarstvo finansija.

Realizacija zaključka: Korisnici sredstava budžeta na lokalnom nivou nijesu dostavili izvještaj o realizaciji zaključka.

3. SISTEM UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA U 2016. GODINI

Ograničena sredstva zahtijevaju efikasnije upravljanje budžetskim sredstvima, pa je dalje unapređenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i jačanje odgovornosti rukovodilaca u javnom sektoru prepoznato kao strateški cilj Reforme javne uprave i Reforme upravljanja javnim finansijama.

Svaki rukovodilac treba da preuzme punu odgovornost za upravljanje budžetskim sredstavima i donošenje odluka, kao i da se ostvari vrijednost za novac poreskih obveznika.

3.1. FINANSIJSKO UPRAVLJANJE I KONTROLA

Svrha uvođenja finansijskog upravljanja i kontrola je pomoć rukovodiocima u ostvarivanju ciljeva subjekta i donošenju kvalitetnih odluka, ali i utvrđivanju odgovornosti za njihovo (ne)ostvarivanje. Rukovodioci su ti koji su odgovorni da procijene moguće rizike i implementiraju unutrašnje kontrole, kako bi se obezbijedila razumna uvjerenost da će se ciljevi ostvariti i da se budžetska sredstva koriste na zakonit, ekonomičan, efikasan i efektivan način.

Svi korisnici sredstava bužeta obavezni su da o sprovedenim aktivnostima i implementaciji ovog sistema izvještavaju CHU. Izuzeci su Skupština Crne Gore, Ustavni sud Crne Gore, sudski organi i državna tužilaštva, Državna revizorska institucija, Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, Agencija za nacionalnu bezbjednost, nezavisna regulatorna tijela, akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opštine imaju većinski vlasnički udio.

Na osnovu Zakona o bužetu za 2016. godinu CHU je poslala podsjetnik na adresu 113 korisnika sredstva budžeta na obavezu dostavljanja Godišnjeg izvještaja o sprovođenju planiranih aktivnosti u uspostavljanju i razvoju sistema finansijskog upravljanja i kontrola (GI-FMC). Izvještaj je dostavilo 73% korisnika sredstva budžeta, dok je ovaj procenat u prošloj godini bio 76%.

Tabela 1. Upućeni zahtjevi i dostavljeni izvještaji

Obrazac izvještaja	Broj upućenih zahtjeva	Broj dostavljenih izvještaja
GI-FMC	113	84

Uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola (FMC) podrazumijeva niz aktivnosti kao što su određivanje lica koje je zaduženo za koordinaciju finansijskog upravljanja i kontrola u subjektu (FMC lice), donošenje Plana za unapređenje FMC, donošenje internih pravila i procedura objedinjenih u Knjizi procedura, imenovanje lica za koordinaciju procesa upravljanja rizicima ovog sistema i donošenje Registra rizika.

Pregled sprovedenih aktivnosti tokom 2016. godine na unapređenju finansijskog upravljanja i kontrola, na centralnom i lokalnom nivou², dat je u sledećoj tabeli:

Tabela 2. Sprovedene aktivnosti na uspostavljanju FMC-a

	Centralni nivo	Lokalni nivo	UKUPNO:
FMC lica	88	19	107
Lice za rizike	43	7	50
Registar rizika	28	5	33
Plan za FMC	53	3	56
Knjiga procedura	63	13	76

3.1.1. Stanje sistema finansijskog upravljanja i kontrola

Ocjena stanja sistema finansijskog upravljanja i kontrola u 2016. godini je vršena na osnovu samoprocjene finansijskog upravljanja i kontrola od strane korisnika budžeta, sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola, koje sprovodi CHU, kao i na osnovu analize internog finansijskog izveštavanja u javnom sektoru.

3.1.1.1. Upitnik o samoprocjeni finansijskog upravljanja i kontrola

Upitnik o samoprocjeni finansijskog upravljanja i kontrola se sastoji od 42 pitanja grupisanih u pet komponentni COSO modela koje predstavljaju okvir za uspostavljanje unutrašnjih kontrola i to: kontrolno okruženje, upravljanje rizicima, kontrolne aktivnosti, informacije i komunikacije, kao i praćenje i procjena.

Odgovore na pomenuti upitnik nije dostavilo čak 25% korisnika sredstava budžeta. Napominjemo da Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija treću godinu za redom nije dostavilo pomenuti izveštaj. Takođe, izveštaj nijesu dostavili: Ministarstvo prosvjete, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja i Ministarstvo održivog razvoja i turizma, dok od opština to nijesu učinili: Mojkovac, Rožaje, Kolašin, Bar i Budva. Podaci o dostavljenim izveštajima dati su u sledećoj tabeli, a spisak svih korisnika sredstava budžeta i opština dat je u Prilogu br 1a.

²Broj korisnika sredstava budžeta mijenja se u skladu sa izmjenama Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave i Zakonom o budžetu za tekuću godinu. Takođe, CHU kroz sagledavanje kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrola utvrđuje tačnost dostavljenih podataka i samim tim podaci o relizovanim aktivnostima variraju.

Tabela 3. Podaci o dostavljenim izvještajima

	Poslato	Nije dostavilo	Dostavljeno
Ministarstva	16	4	12
Uprave	19	8	11
Sekretarijati	3	3	3
Zavodi	10	4	6
Direkcije	5	2	3
Agencije	6	2	4
Fondovi	5	0	5
Ostali korisnici	27	4	23
Opštine	22	5	17
UKUPNO:	113	29	84

Na osnovu odgovora (DA/NE) i navedenih obrazloženja za iste u upitniku, CHU je pripremila analizu dostavljenih izvještaja po komponentama. Budući da se radi o samoprocjeni, Ministarstvo finansija izražava rezervu u pogledu ocjena datih u odgovorima na upitnik. Takođe, u dostavljenim upitnicima na pojedina pitanja dati su nepotpuni odgovori. (Prilog 2).

Komponenta 1 – Kontrolno okruženje

Rukovodioci su ključne karike u poslovanju i od njihovih sposobnosti postavljanja ciljeva, planiranja i upravljanja pojedinacima i timovima zavisi uspjeh poslovanja subjekta. Zbog toga je kontrolno okruženje osnovna komponenta finansijskog upravljanja i kontrola, jer je poslovni ambijent u kojem svi zaposleni poštuju uspostavljene kontrole preduslov za uspješno ostvarivanje ciljeva. Rukovodioci su ti koji imaju odgovornost da uspostave odgovarajuću organizacionu strukturu, delegiraju ovlašćenja i odgovornosti na niže nivou upravljanja i obezbijede kompetentne i stručne zaposlene kojima će u pisanim pravilima i procedurama dati smjernice o ciljevima koje treba ostvariti, ali i njihovoj odgovornosti za odvijanje poslovnih procesa. Kontrolno okruženje ukazuje kako rukovodilac upravlja subjektom i da li svojim ličnim i profesionalnim integritetom podstiče etičke vrijednosti kod ostalih rukovodilaca i zaposlenih.

Nivo do kojeg su elementi kontrolnog okruženja uspostavljeni ukazuje koliko su rukovodioci posvećeni uspješnom ostvarivanju ciljeva. Iako rezultati dostavljenih upitnika pokazuju da svi korisnici sredstava budžeta imaju utvrđene misije i ključne ciljeve, kao i da su zaposleni upoznati sa istim, unutrašnji revizori se prilikom obavljanja revizije susrijeću sa drugačijom praksom.

Osnovnu slabost u javnom sektoru predstavlja nedostatak upravljačke odgovornosti na svim organizacionim nivoima. Upravljanje je uglavnom orijentisano na usklađenost budžeta, bez razmatranja određenih rizika prilikom donošenja odluka i pripreme detaljnih izvještaja i analize podataka. Puna implementacija upravljačke odgovornosti podrazumijeva da je svaki

rukovodilac odgovoran za ispunjenje ciljeva na nivou svoje organizacione jedinice i da ima ovlaštenja da upravlja budžetom i uspostavi i razvija unutrašnje kontrole koje će to omogućiti.

Odgovori iz upitnika ukazuju da 67,47% korisnika sredstava budžeta ima interni akt kojim su formalno utvrđene odgovornosti i ovlaštenja za svakog rukovodioca. Međutim, kao potvrdu za dati odgovor uglavnom se navodi Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji u kojem je samo delegirana odgovornost za koordinaciju određenih politika. Međutim, u praksi je rijetko delegiranje finansijskih nadležnosti na nivo ispod sekretara institucije, tj. plaćanje se može izvršiti samo uz odobrenje rukovodioca subjekta ili sekretara.

Evropska komisija je u svom izvještaju za 2016. godinu navela da očekuje od Crne Gore da preduzme dalje aktivnosti na uspostavljanju upravljačke odgovornosti, kako bi se ovaj koncept u potpunosti implementirao u javnom sektoru. Koliki je značaj uspostavljanja upravljačke odgovornosti u javnom sektoru pokazuje i to što je prepoznata kao strateški cilj Reforme javne uprave i Reforme upravljanja javnim finansijama.

Iako je 97,62% korisnika sredstava budžeta odgovorilo da se zaposleni stručno usavršavaju, u državnoj upravi je prepoznat problem nedovoljnih administrativnih kapaciteta u opštim službama i finansijama u pogledu znanja i vještina službenika. Trenutno je mali broj ovih službi koje pružaju podršku ostalim organizacionim jedinicama, a vezano za analizu podataka i pripremu detaljnih izvještaja, kao osnove za donošenje odluka.

U cilju unapređenja znanja i vještina u oblasti računovodstva, Ministarstvo finansija je u saradnji sa CEF-om iz Ljubljane, organizovalo sertifikaciju računovođa u javnom sektoru po Programu CIPFA.

Obavezu donošenja Plana stručnog usavršavanja, kojim bi se sistematično planirale potrebe za usavršavanjem zaposlenih, ispunilo je samo 55,95 % korisnika sredstava budžeta. Isto tako, veliki broj korisnika sredstava budžeta navodi da rukovodioci prisustvuju obukama o tehnikama i vještinama upravljanja (70,73%), kao i obukama o boljem razumijevanju finansijskih, računovodstvenih i budžetskih procesa (66,67%). Međutim, iako su tokom 2016. godine organizovane obuke za sistem finansijskog upravljanja i kontrola u većini slučajeva **rukovodioci na centralnom nivou se ili nijesu odazvali ili su delegirali poziv službenicima nižeg zvanja.**

I pored zaključaka Vlade Crne Gore da korisnici sredstava budžeta donesu Plan za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola, kojim se utvrđuju neophodni koraci za implementaciju, kao i obuka koje je pružila CHU, to je učinilo tek polovina korisnika sredstava budžeta, odnosno njih 53,01%.

Implementacijom upravljačke odgovornosti na svim nivoima stvoriće se uslovi za unapređenje planiranja, upravljanje rizicima, analiziranje podataka, detaljno finansijsko izvještavanje i mjerenje rezultata, a kroz uspostavljene mehanizme kontrole rukovodioci će dobiti dovoljan stepen sigurnosti da će se ciljevi ostvariti.

(Za detalje pogledati Prilog br. 2.)

Komponenta 2 – Upravljanje rizicima

Upravljanje rizicima je neophodno za donošenje kvalitetnih odluka. Rukovodioci su odgovorni za postavljanje i realizaciju ciljeva, ali i identifikaciju i procjenu rizika koji ih mogu ugroziti. Iz tog razloga potrebno je uspostaviti unutrašnje kontrole, koje će smanjiti uticaj identifikovanih rizika na ostvarenje ciljeva. **Odvijanje poslovnih procesa bez identifikovanja rizika koji ih mogu ugroziti, ne predstavlja dobar model upravljanja.**

Rezultati upitnika pokazuju da je i tokom 2016. godine ostvaren određen napredak u ovoj oblasti (Tabela 4).

Tabela 4. Pregled registara rizika

Godina	Usvojeni Registri rizika
2014	8,82%
2015	39,29%
2016	45,68%

Analizirajući dostavljene odgovore koji se odnose na tri glavna rizika u subjektu, uočeno je da zaposleni još uvijek ne razumiju ovaj proces, pa je potrebno i dalje unapređivati znanja i vještine u ovoj oblasti kako bi se identifikovali pravi rizici koji ugrožavaju poslovanje.

U cilju jačanja svijesti o važnosti procesa upravljanja rizicima CHU kontinuirano unapređuje metodologiju i organizuje praktične obuke. Međutim, činjenica da je 5 ministarstava odgovorilo da zaposleni ne prisustvuju obukama, kao i da na obuke uglavnom dolazi po jedan predstavnik institucije, ukazuje na nerazumijevanje značaja ovog procesa za uspješno upravljanje.

Neophodno je da svi rukovodioci u javnom sektoru primijene koncept upravljanja rizicima u poslovanju, na način što će prvo definisati ciljeve, a zatim identifikovati i procijeniti rizike koji ih mogu ugroziti. Implementacijom procesa upravljanja rizicima u procese planiranja i druge poslovne procese poboljšaće se kvalitet odlučivanja i predviđanja, optimizacija raspoloživih sredstava, a samim tim i povjerenje u upravljački sistem.

Za detalje pogledati Prilog br.2.

Komponenta 3 – Kontrolne aktivnosti

Kontrolne aktivnosti su sve mjere (politike, pisana pravila i procedure) koje rukovodilac uspostavlja i sprovodi u subjektu kako bi se umanjili rizici koji ugrožavaju ostvarenje ciljeva. Rukovodioci su dužni da uspostave kontrole koje moraju biti srazmjerne identifikovanom riziku, a da bi one bile efektivne moraju se dosljedno primjenjivati od strane svih zaposlenih. **Ukoliko kontrole nijesu uspostavljene postoji mogućnost za pojavu neregularnosti.**

Rezultati upitnika pokazuju da je u 2016. godini ostvaren određen napredak u formalizovanju internih pravila i procedura za rad na lokalnom nivou, jer su opštine Herceg Novi, Kotor, Žabljak i Šavnik preduzele određene korake na ispunjavanju ove obaveze. Međutim, i dalje opštine **Budva, Ulcinj, Kolašin, Rožaje i Petnjica nijesu ispunile ovu obavezu.**

Na centralnom nivou i dalje 30,77%, odnosno trećina korisnika sredstava budžeta još uvijek nije donijela uputstva za rad.

Što se tiče nadzora i izvještavanja u vezi praćenja rezultata rada, odgovori ukazuju da je u 2016. godini od 11 ministarstava koja su imala obavezu vršenja nadzora samo 3 utvrdilo načine izvještavanja subjekata nad kojima vrše nadzor. Sve ovo ukazuje na nerazumijevanje značaja izvještavanja u cilju praćenja rezultata rada, a u prilog navedenom je i odgovor **Ministarstva zdravlja** koje je navelo da ne postoji potreba za procedurom kojom bi se utvrdio način izvještavanja od strane subjekata nad kojima vrše nadzor, zbog specifičnosti poslova ministarstva.

Imajući u vidu da Ministarstvo zdravlja vrši nadzor nad radom zdravstvenih ustanova, kao i daje saglasnost na većinu aktivnosti uređenih aktima zdravstvenih ustanova (na primjer, iznajmljivanje poslovnih objekata, cijene zdravstvenih usluga koje se prikazuju trećim licima, cijene zdravstvenim licima iznad obima zdravstvene zaštite, od čega je dio za participaciju, cijene zdravstvenih usluga koje se pružaju pod posebnim uslovima, izdavanje u zakup opreme i sredstava koja su u funkciji pružanja zdravstvene zaštite u zdravstvenim ustanovama) potrebno je unaprijediti sisteme izvještavanja, kao kontrolne mehanizme, za praćenje rezultata rada.

Dobro upravljanje podrazumijeva i zaštitu imovine, obaveza i drugih resursa od gubitaka koji mogu nastati neodgovarajućim upravljanjem, neopravdanim trošenjem i korišćenjem, kao i od nepravilnosti i prevara. Rezultati upitnika pokazuju da je 97,59% korisnika sredstava budžeta ispunilo ovu zakonsku obavezu.

Za detalje pogledati Prilog 2.

Komponenta 4 – Informacije i komunikacije

Rukovodiocima su za donošenje odluka potrebne tačne, pouzdane i blagovremene informacije i zbog toga je važno razvijati kvalitetan i pouzdan sistem izvještavanja na svim nivoima, koji će omogućiti zaposlenima jasne i precizne smjernice o njihovoj ulozi i odgovornostima u obavljanju poslova.

Rezultati upitnika pokazuju da korisnici sredstava budžeta imaju razvijen sistem informacija, jer njihovi odgovori pokazuju da:

- 98,81% zaposlenih dobija jasne i precizne smjernice i instrukcije za obavljanje poslova,
- 98,81% rukovodilaca dobija blagovremeno odgovarajuće informacije na osnovu kojih donosi odluke,

- 92,68% rukovodilaca organizacionih jedinica, nakon usvajanja budžeta, dobija informacije o dodijeljenim budžetskim sredstvima za realizaciju ciljeva iz njihove nadležnosti za tekuću godinu,
- 91,25% rukovodilaca organizacionih jedinica prije stvaranja obaveze provjerava da li postoje raspoloživa sredstva za tu namjenu,
- 91,25% rukovodilaca organizacionih jedinica posjeduje informacije o neizmirenim obavezama i izvršenju budžeta,
- 61,25% priprema finansijske izvještaje o realizaciji ciljeva,
- 76,92% analizira pripremljene finansijske izvještaje o realizaciji ciljeva.

Međutim, analiza odgovora na dodatna pitanja ukazuje da korisnici sredstava budžeta uglavnom pripremaju mjesečne, kvartalne i godišnje izvještaje, što je ujedno i obaveza izvještavanja prema Ministarstvu finansija.

Način izvještavanja u slučaju otkrivanja grešaka, nepravilnosti, pogrešne upotrebe sredstava, prevara ili nedozvoljenih radnji uspostavljen je tek kod 53,85% korisnika sredstava budžeta. Međutim, Evropska komisija je u svom izvještaju navela da koncept „neregularnosti“ i sistem za prijavljivanje mogućih nepravilnosti i prevara nije jasno definisan. Takođe, činjenica da su u dva slučaja unutrašnji revizori zbog otkrivanja mogućih prevara prekinuli obavljanje planirane revizije ukazuje na potrebu definisanja procedure za postupanje u ovim slučajevima.

Za detalje pogledati Prilog 2.

Komponenta 5 – Praćenje i procjena

Rukovodilac subjekta procjenjivanjem sistema unutrašnjih kontrola prati adekvatnost njegovog funkcionisanja i ukoliko je potrebno predlaže mjere za dalje unapređenje. Unutrašnje kontrole su adekvatne i efektivne samo ukoliko postoji i funkcionise svih pet komponenti COSO okvira.

Odgovori iz upitnika ukazuju da u Ministarstvu finansija i Ministarstvu unutrašnjih poslova lica zadužena za FMC ne izvještavaju rukovodioca subjekta o uspostavljenim unutrašnjim kontrolama, što je veoma zabrinjavajuće uzimajući u obzir iznos budžeta i broj zaposlenih u ovim ministarstvima.

Takođe, 47 korisnika sredstava budžeta je navelo da su ažurirali Plan za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola. Međutim, na pitanje (iz komponente: Kontrolno okruženje) da li imaju usvojen Plan, pozitivan odgovor je dalo njih 44. Uvidom u registar koji vodi CHU, uvrđeno je da je to učinilo tek 22 korisnika sredstava budžeta, od čega je njih 10 Plan prvi put donijelo u 2016. godini.

Za detalje pogledati Prilog 2.

Analiza dostavljenih odgovora pokazuje da su korisnici sredstava budžeta svoj stepen razvoja finansijskog upravljanja i kontrola ocijenili veoma uspješno iako u pojedinim

slučajevima daju kontradiktorne odgovore. Sve oko ukazuje da još uvijek ne shvataju značaj finansijskog upravljanja i kontrola za dobro upravljanje, već samo kao još jednu zakonsku obavezu prema CHU.

Odgovori dati u GI-FMC poslužiće CHU prilikom odabira subjekata koji će biti predmet sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrola u 2017. godini.

3.1.1.2. Sagledavanje kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrola

CHU je u 2016. godini, u skladu sa Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru, sprovela sagledavanje kvaliteta kod odabranih korisnika sredstava budžeta.

Cilj sagledavanja kvaliteta bio je da se utvrdi stepen razvoja ovog sistema kod odabranih korisnika sredstava budžeta, kao i unapređenje metodologije i standarda rada. Zaposlenima u CHU od strane eksperata SIGMA-e pružena je pomoć u primjeni propisane metodologije u Zavodu za statistiku i Ministarstvu prosvjete. Na osnovu datih smjernica CHU je obavila sagledavanje ovog sistema u Upravi za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, Fondu rada i opštini Tivat.

Sagledavanjem sistema finansijskog upravljanja i kontrola u **Zavodu za statistiku** utvrđeno je da je ovaj sistem u najvećoj mjeri usklađen sa propisanom regulativom. Zavod ima razvijen sistem razmjene informacija i komunikacija koji je uređen poštovanjem jasnih internih pravila, kako bi svi zaposleni bili upoznati o donijetim zaključcima i odlukama od strane rukovodstva. Iako Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Zavoda za statistiku nije precizno definisana odgovornost rukovodilaca, utvrđeno je da su za realizaciju ciljeva, planiranje sredstava i izvještavanje o radu odgovorni pomoćnici na nivou njihovih sektora. Takođe, u Zavodu je samo 50% sistematizovanih radnih mjesta popunjeno, što u velikoj mjeri otežava rad zaposlenih.

Ministarstvo prosvjete je sistem finansijskog upravljanja i kontrola uspostavilo u dijelu koji se odnosi na definisane strateške i operativne ciljeve, kao i na sistem izvještavanja o realizovanim aktivnostima, koji je u pojedinim slučajevima i na dnevnoj osnovi. Sagledavanjem je utvrđeno da Ministarstvo nema uspostavljene kontrolne mehanizme da provjeri tačnost podataka iz dostavljenih spiskova zarada kod indirektnih budžetskih korisnika, jer se sredstva za njihov rad planiraju u okviru budžeta Ministarstva. Iz tog razloga, potrebno je jačati unutrašnje kontrole od strane Ministarstva, s obzirom da veći dio budžeta predstavljaju izdaci za bruto zarade.

Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma je sistem finansijskog upravljanja i kontrola uspostavila u dijelu koji se odnosi na delegiranje dužnosti za pojedine aktivnosti. Isto tako, ima jasno definisana pravila i procedure za najznačajnije poslovne procese i uspostavljen Registar rizika, kao osnovne elemente za uspješno upravljanje. Ovo ukazuje da je sistem u velikoj mjeri usklađen sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, kao i sa međunarodno prihvaćenim standardima za unutrašnju kontrolu, primjenom COSO okvira.

Fond rada je uspostavio neophodne elemente finansijskog upravljanja i kontrola. Međutim, u cilju daljeg unapređenja ovog sistema potrebno je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji detaljnije opisati poslove rukovodećeg lica, kako bi se jasnije utvrdila odgovornost za realizaciju ključnih ciljeva. Takođe, zbog koncentracije pojedinih poslova na jednog zaposlenog, potrebno je unaprijediti uspostavljene unutrašnje kontrole, kako bi se smanjio rizik nastanka greške ili zastoja u poslovanju.

Sagledavanjem kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u **opštini Tivat** uočeno je da je ovaj sistem dobro uspostavljen u dijelu koji se odnosi na veoma jasan sistem izvještavanja rukovodilaca o svim poslovnim aktivnostima na nivou organizacionih jedinica. Međutim, potrebno je dalje unapređenje sistema naročito u dijelu koji se odnosi na donošenje okvira za dobro upravljanje i efektivne kontrole, usvajanjem internih pravila i procedura za osnovne poslovne procese, kojima će se definisati detaljni koraci za njihovo odvijanje, rokovi za sprovođenje, kao i odgovorna lica za njihovu realizaciju.

Sagledavanjem kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola kod odabranih korisnika sredstava budžeta, može se zaključiti da je postignut različit stepen razvoja i da je potrebno dalje jačanje svijesti o značaju ovog sistema za upravljanje. Takođe, potrebno je i dalje usklađivati sistem sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola, usvojenom metodologijom i međunarodnim standardima unutrašnje kontrole primjenom COSO okvira, kao i najboljom praksom u dijelu koji se odnosi na:

- Delegiranje ovlašćenja nižem nivou rukovodilaca da i finansijski upravljaju sredstvima koja su im dodijeljena za ostvarivanje ciljeva, ali i uspostavljanje linije izvještavanja čime će se ujedno obezbijediti praćenje realizacije aktivnosti i odgovornost lica kojima se prenijeta ovlašćenja;
- Kontinuirano usavršavanje potrebnih znanja i vještina rukovodilaca i zaposlenih sa ciljem daljeg unapređenja rada državne administracije i reformskih procesa državne uprave;
- Donešenje okvira za finansijsko upravljanje i kontrole usvajanjem internih pravila i procedura, kojima će se definisati koraci, odgovornosti zaposlenih koji su uključeni u poslovne procese, kao i rokovi potrebni za njihovo efikasno sprovođenje;
- Identifikaciju i procjenu potencijalnih rizika koji mogu ugroziti funkcionisanje poslovnih procesa i usvajanje Registra rizika, kako bi se uspostavili kontrolni mehanizmi koji će omogućiti ostvarenje definisanih ciljeva, ali i utvrdila odgovorna lica za sprovođenje kontrola;
- Izradu analize opterećenosti poslom zaposlenih u službama za opšte poslove i finansije, kako bi se smanjio rizik nastanka greške ili zastoja u poslovanju, imajući u vidu da u pojedinim subjektima jedan zaposleni obavlja više poslova u okviru službe.
- Jačanje unutrašnjih kontrola u sistemu obračuna i isplate zarada i vođenju sveobuhvatne evidencije i dokumentacije o zaposlenima kod korisnika sredstava budžeta i u okviru institucija nad kojima vrše nadzor, imajući u vidu ukupan iznos sredstava budžeta koji je opredijeljen za zarade;

- Uspostavljanje sistema praćenja kako bi se utvrdilo da li uspostavljeni sistemi kontrole funkcionišu na planirani način i ukoliko je potrebno preduzmu mjere za otklanjanje uočenih slabosti.

3.1.1.4. Analiza internog finansijskog izvještavanja u javnom sektoru

U skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru za ispunjavanje postavljenih ciljeva odgovorni su rukovodioci, kao i za ekonomično, efikasno i efektivno korišćenje raspoloživih resursa. Kako bi ispunili ove zahtjeve neophodno je da uspostave sistem izvještavanja, koji će im omogućiti pouzdane i tačne informacije za donošenje odluke, ali i praćenje realizacije aktivnosti. Zakon daje okvir za izvještavanje, jer propisuje neophodne elemente koji uključuju: nivoe i rokove za izvještavanje, vrste izvještaja i način izvještavanja za ostvarene ciljeve, kao i u slučaju otkrivanja grešaka, nepravilnosti, pogrešne upotrebe sredstava i informacija, prevara ili nedozvoljenih radnji.

Programom reformi upravljanja javnim finansijama i Strategijom daljeg razvoja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore planirana je izrada Analize internog finansijskog izvještavanja u javnom sektoru, kako bi se ocjenilo postojeće stanje izvještavanja.

Finansijsko izvještavanje u javnom sektoru uređeno je Pravilnikom o načinu sačinjavanja i podnošenja finansijskih izvještaja budžeta, državnih fondova i jedinica lokalne samouprave. Propisani izvještaji pripremaju se kvartalno i godišnje; međutim, ne koriste se za potrebe internog izvještavanja jer ne sadrže potpune informacije za donošenje pravih odluka, kako za finansijske, tako i za nefinansijske procese. Kako bi se obezbijedilo donošenje pravih odluka neophodno je uspostaviti pouzdano, potpuno i blagovremeno interno izvještavanje, za sve poslovne procese.

Polaznu osnovu za upravljanje predstavlja raspoloživost finansijskih informacija na osnovu kojih će rukovodioci izvršiti ocjenu i donositi odluke o alokaciji resursa i vrednovati učinke (rezultate) pojedinačnih organizacionih jedinica. Takođe, kvalitet informacija koje nastaju u okviru računovodstva, bitna je pretpostavka za donošenje odluka koje imaju za rezultat uspješnije upravljanje novcem poreskih obveznika. Izostavljanje važnih informacija iz analiza i izvještaja može dovesti do pogrešnih zaključaka i takva analiza ne bi prikazala potpunu sliku o realizaciji aktivnosti. Zbog toga je potrebno uspostaviti upravljačko-informacione sisteme koje čine dobre baze podataka, evidencije, izvještaji i slično.

Ministarstvo finansija je, za potrebe izrade ove analize uz podsjetnik na dostavljanje Godišnjeg izvještaja o sistemu finansijskog upravljanja i kontrola, korisnicima sredstava budžeta poslalo i dodatna pitanja. Cilj je bio da se dobiju podaci koje vrste izvještaja, tj. informacija pripremaju korisnici budžetskih sredstava i da li se na osnovu tih izvještaja donose odluke.

Odgovore je dostavilo samo 39% korisnika sredstava budžeta, od čega samo 7 ministarstava.

Interna pravila kojima se uređuju forma i način internih izvještaja, kao i potrebne knjigovodstvene i pomoćne evidencije donijelo je samo (17,58%) institucija.

Na pitanje koje interne izvještaje (finansijske i nefinansijske) pripremaju, koliko često i ko razmatra pomenute izvještaje odgovori su uglavnom bili da su to mjesečni, kvartalni i godišnji izvještaji o realizaciji budžeta, projekata, godišnji izvještaji o javnim nabavkama, koje razmatraju rukovodioci subjekta i lica odgovorna za izvršenje programskog budžeta. O nerazumijevanju značaja internog izvještavanja ukazuju i odgovori da se „ne pripremaju nikakvi interni izvještaji“ ili „da nijesu imali internu reviziju do sada“.

Iako je 97,62% korisnika sredstava budžeta odgovorilo da se zaposleni stručno usavršavaju, u državnoj upravi je prepoznat problem nedovoljnih administrativnih kapaciteta u opštim službama i finansijama u pogledu znanja i vještina službenika. Rad opštih službi i finansija se uglavnom svodi na obavljanje administrativnih poslova. Trenutno je mali broj ovih službi koje pružaju podršku ostalim organizacionim jedinicama, a vezano za analizu podataka i pripremu detaljnih izvještaja, koje bi rukovodiocima organizacionih jedinica dale pravu sliku za sprovođenje njihovih politika i osnovu za donošenje odluka. Rukovodioci uglavnom dobijaju samo informacije o visini i vrsti troškova u odnosu na odobrena sredstva, a ne na šta su sredstva potrošena i da li je ostvarena vrijednost za novac. Takođe, većina institucija nedovoljno koristi postojeće mogućnosti informaciono računovodstvenih sistema, te se tako prilikom npr. planiranja bužeta koriste samo računovodstvene informacije iz prethodne kao osnovu za plan za narednu godinu, a ne utvrđene mjere ekonomske politike i analize finansijskih izveštaja u cilju planiranja, organizovanja i kontrola. Odgovori ukazuju da u 92,68% slučajeva rukovodioci organizacionih jedinica informaciju o dodijeljenim budžetskim sredstvima za realizaciju ciljeva iz njihove nadležnosti za tekuću godinu imaju iz Zakona o budžetu za tekuću godinu ili na zahtjev.

Ukoliko se ne pripremaju redovni interni izvještaji sa svim neophodnim podacima (finansijskim i nefinansijskim) postoji rizik da rukovodioci neće donijeti prave odluke zbog odsustva blagovremenih informacija. Postavlja se pitanje: da li se izvještaji pripremaju zato što je to zahtjev Ministarstva finansija ili radi donošenja odluka?

Što se tiče izvještavanja organa u sastavu ministarstva i samostalnih organa uprave oni imaju obavezu da izvještavaju ministarstva koja nad njima vrše nadležnost. Međutim, i ovaj sistem izvještavanja svodi se uglavnom na prikaz izvršavanja zakona i drugih propisa. U odgovorima na pitanje da li ministarstva imaju procedure kojima je utvrđen način izvještavanja subjekata nad kojima vrše nadzor, od 11 ministarstava koja su u 2016.godini vršila nadzor, samo je njih 3, odnosno 27,27% odgovorilo pozitivno, dok je jedno ministarstvo čak dalo odgovor da se nije javila potreba zbog specifične oblasti nadležnosti.

Analiza ukazuje da sistem izvještavanja nije dovoljno razvijen i da je pažnja usmjerena samo na visinu i vrstu troškova u odnosu na odobrena sredstva, a ne na šta su sredstva poreskih obveznika potrošena i da li je ostvarena vrijednost za novac. Unapređenje poslovanja subjekta ne može se obezbijediti samo povremenim analizama (povodom periodičnih obračuna i završnog računa) jer se takve “rijetke” informacije moraju tretirati kao nedovoljne.

Potrebno je pored redovnih pripremati i izvještaje na zahtjev po principu “svakome svoje” koji će rukovodiocima organizacionih jedinica pružiti odgovarajuće informacije, nasuprot prevaziđenoj praksi izvještavanja po principu “jednake informacije svima”. Sveobuhvatna analiza na nivou pojedinačnih organizacionih jedinica usloviće povezivanje plana budžetom odbrenih sredstava i utvrđenih ciljeva sa ostvarenim rezultatima i ukazati na određena odstupanja i slabosti uspostavljenih mehanizama internog izvještavanja.

3.2. UNUTRAŠNJA REVIZIJA

Unutrašnja revizija je nezavisno, objektivno uvjeravanje i savjetodavna aktivnost, koja ima za cilj da doda vrijednost i unaprijedi poslovanje subjekta. Unutrašnja revizija pomaže subjektu da ostvari svoje ciljeve obezbjeđujući sistematičan, disciplinaran pristup ocjeni i poboljšanju efikasnosti upravljanja rizikom, kontrolama i procesima upravljanja (definicija IIA).

Misija unutrašnje revizije je da unapređuje i štiti organizacione vrijednosti, kroz pružanje usluga na riziku zasnovanog uvjeravanja, savjeta i uvida.

Za ostvarivanje utvrđenih ciljeva korisnika sredstava budžeta bitno je donositi kvalitetne odluke, koje se zasnivaju na pouzdanim, tačnim i vjerodostojnim informacijama.

Unutrašnja revizija, na osnovu objektivne ocjene dokaza, obezbjeđuje rukovodiocu korisnika sredstava budžeta, razumno uvjeravanje o adekvatnosti i funkcionisanju procesa upravljanja rizikom, kontrola i procesa upravljanja, odnosno pruža uvjeravanje o tome da li ovi procesi funkcionišu na način koji je odredilo rukovodstvo i da li doprinose ostvarivanju utvrđenih ciljeva korisnika sredstava budžeta.

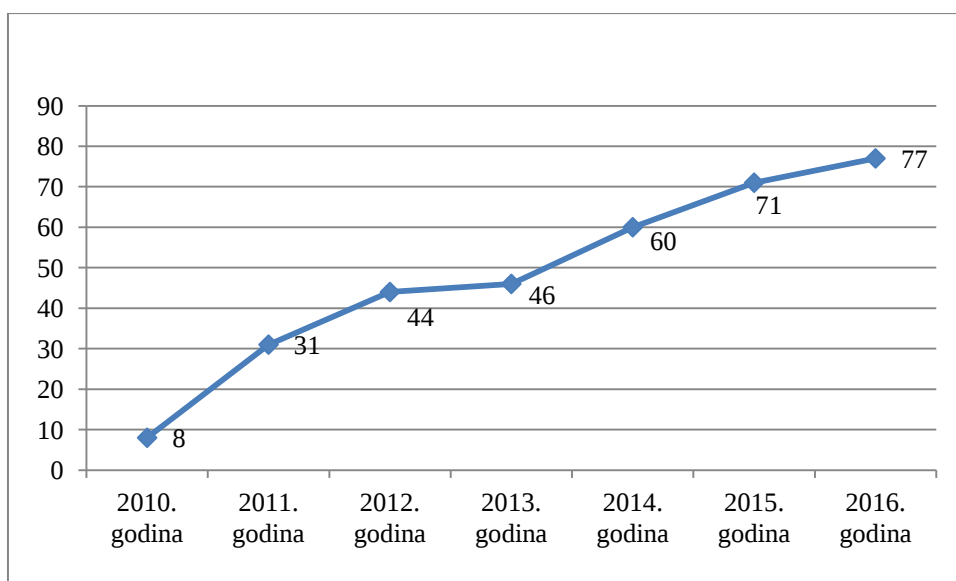
Unutrašnja revizija pruža i savjetodavne usluge koje se odnose na upravljanje rizikom, kontrole i korporativno upravljanje.

U periodu od uvođenja unutrašnje revizije u javnom sektoru Crne Gore kao nezavisnog, objektivnog uvjeravanja i savjetodavne aktivnosti, i pored brojnih izazova, ostvaren je značajan napredak u pogledu normativnog uređenja, jačanja kapaciteta i obavljanja unutrašnje revizije.

Tabela 5: Osnovni pokazatelji unutrašnje revizije

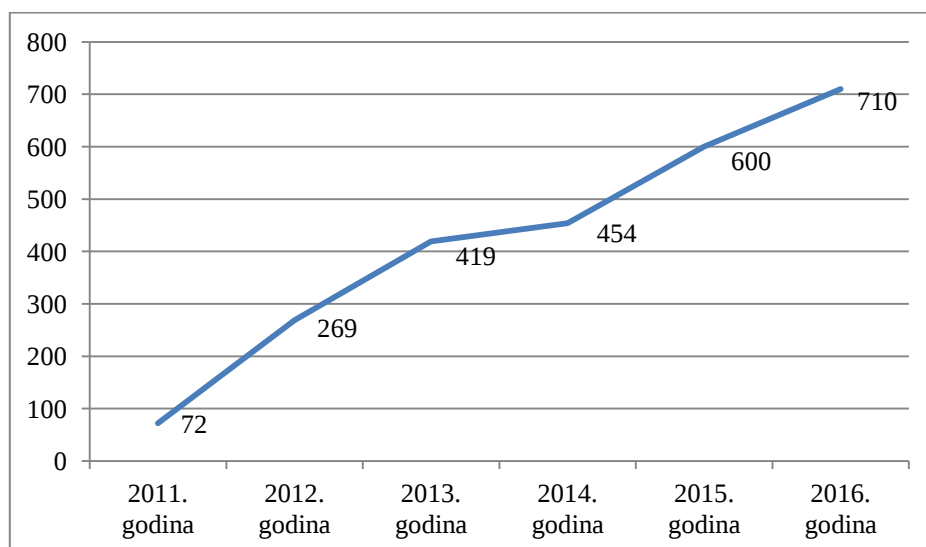
Godina	Broj revizora	Broj revizija	Date preporuke
2011	31	59	72
2012	44	68	269
2013	46	101	419
2014	60	114	454
2015	71	140	600
2016	77	160	710

Grafik 1: Pregled broja revizora po godinama

U 2016. godini ostvaren je značajan napredak u pogledu kapaciteta jedinica za unutrašnju reviziju, broja revizija i datih preporuka. I pored određene fluktuacije kadrova iz jedinica za unutrašnju reviziju u druge organizacione jedinice, broj raspoređenih unutrašnjih revizora u jedinicama za unutrašnju reviziju je tokom 2016. godine povećan za 8,45% u odnosu na 2015. Godinu. Povećanjem broja jedinica za unutrašnju reviziju i broja revizora, povećao se i broj obavljenih revizija. Uz kontinuirano unapređenje znanja i vještina unutrašnjih revizora za obavljanje revizije kroz planirane i realizovane obuke, povećan je i broj datih preporuka u 2016. godini za 18,33% u odnosu na 2015. godinu.

Grafik 2: Pregled broja preporuka po godinama

3.2.1. Uspostavljanje unutrašnje revizije kod korisnika sredstava budžeta

U skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, unutrašnja revizija u javnom sektoru Crne Gore uspostavlja se na dva načina i to:

- organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru subjekta, koja je neposredno odgovorna rukovodiocu subjekta i
- obavljanjem unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta, na osnovu sporazuma, uz prethodnu saglasnost Ministarstva finansija.

Prema Uredbi o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju u obavezi su da uspostave 15 korisnika sredstava budžeta na centralnom i 15 na lokalnom nivou. Ostali korisnici uspostavljaju unutrašnju reviziju na jedan od dva propisana načina.

Na osnovu podataka iz registra CHU do kraja 2016. godine, 77 korisnika budžeta je obezbijedilo vršenje funkcije unutrašnje revizije i to:

- 38 korisnika sredstava budžeta je utvrdilo posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju. U 34 jedinice za unutrašnju reviziju izvršeno je raspoređivanje 77 unutrašnjih revizora. (Pregled je dat u Tabeli 3a u Prilogu 3)
- 39³ korisnika sredstava budžeta (35 na centralnom i 4 na lokalnom nivou) je povjerilo poslove unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog korisnika budžeta na osnovu sporazuma.

Pored toga, 9 pravnih lica na centralnom nivou (Regulatorna agencija za energetiku, JU Centar za ekotoksikološka ispitivanja, JP za upravljanje morskim dobrom, JP Nacionalni parkovi Crne Gore, JU Zavod za geološka istraživanja, Regionalni vodovod Crnogorsko Primorje, D.O.O. "Project – consulting" Podgorica, D.O.O. "Monteput" i Agencija za nadzor osiguranja) povjerilo je poslove unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju nadležnog ministarstva, odnosno jedinici za unutrašnju reviziju drugog pravnog lica u većinskom vlasništvu države.

Službe za unutrašnju reviziju u većini opština vrše unutrašnju reviziju i kod pravnih lica čiji je osnivač ili većinski vlasnik opština.

Na osnovu podataka iz godišnjih izvještaja o radu unutrašnje revizije utvrđeno je da funkcijom unutrašnje revizije nijesu pokriveni manji korisnici sredstava budžeta kao što su savjeti i komisije, za koje administrativno-tehničke poslove obavljaju nadležna ministarstva, odnosno samostalni organi uprave.

3 U ukupan broj korisnika sredstava budžeta koji su povjerili poslove unutrašnje revizije nije uračunata Uprava za mlade i sport koja je imala sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije sa Ministarstvom finansija, sve do donošenja Uredbe o izmjeni i dopuni Uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave („Sl. list Crne Gore“ br. 5/12...19/17) kojom je umjesto Uprave za mlade i sport formirano Ministarstvo sporta.

Povjeravanje poslova unutrašnje revizije jedinici za unutrašnju reviziju drugog korisnika budžeta na osnovu sporazuma, za manje korisnike budžeta, predstavlja efikasan način uspostavljanja unutrašnje revizije. (Pregled je dat u Tabeli 3c u prilogu 3.) Tokom 2017. godine sporazum o povjeravanju poslova unutrašnje revizije potpisali su Generalni sekretariat Predsjednika Crne Gore, Agencija za sprječavanje korupcije, Prirodnjački muzej Crne Gore i ZU Institut za javno zdravlje.

Od 30 korisnika sredstava budžeta koji su obavezni da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju na kraju 2016. godine samo opština Plav nije Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave obrazovala posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju.

Uprkos navedenim rezultatima i činjenici da je 77 korisnika sredstava budžeta obezbijedilo vršenje funkcije unutrašnje revizije, što čini preko 96% budžetske potrošnje, još uvijek određeni broj manjih korisnika sredstava budžeta nije obezbijedio pokrivenost funkcijom unutrašnje revizije. (Podaci su prikazani u Tabeli 3e u Prilogu 3.)

3.2.2. Kapaciteti unutrašnje revizije u 2016. godini

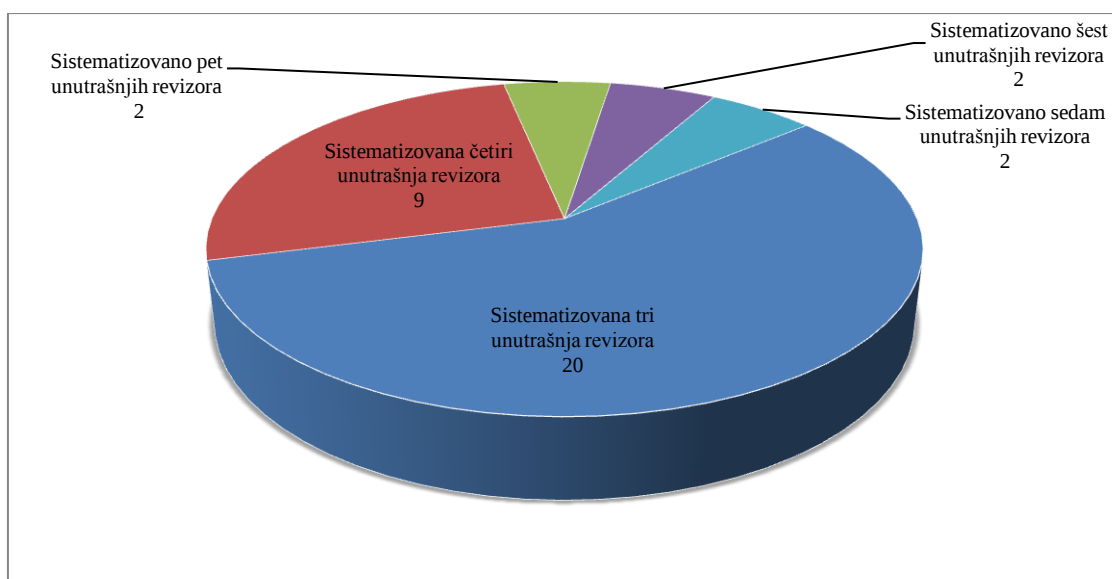
Prema podacima iz dostavljenih godišnjih izvještaja o radu unutrašnje revizije i odgovarajućih evidencija CHU, aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji korisnika sredstava budžeta na centralnom i lokalnom nivou, ukupno je sistematizovano 132 izvršioca (81 na centralnom i 51 na lokalnom nivou) na poslovima unutrašnje revizije, dok je popunjeno 77 izvršilaca (46 na centralnom i 31 na lokalnom nivou).

Od 38 uspostavljenih jedinica za unutrašnju reviziju (24 na centralnom i 14 na lokalnom nivou) na kraju 2016. godine, najveći broj jedinica (20), sistematizovalo je tri unutrašnja revizora. Pregled sistematizovanih radnih mjesta za unutrašnje revizore dat je u grafiku 3. Grafik ne obuhvata tri jedinice za unutrašnju reviziju i to: opštine Budva i Ulcinj koje nijesu izvršile raspoređivanje rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju i donijele akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i Agenciju za nacionalnu bezbjednost.

Što se tiče popunjenosti jedinica za unutrašnju reviziju, najveći broj jedinica (14) ima 2 raspoređena unutrašnja revizora, što je manje od zakonski propisanog minimuma. U skladu sa zakonom, na kraju 2016. godine, jedinice za unutrašnju reviziju su popunjene u Ministarstvu finansija, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu rada i socijalnog staranja⁴, Ministarstvu javne uprave, Agenciji za nacionalnu bezbjednost, kao i Glavnom gradu Podgorica, Prijestonici Cetinje i opštinama Nikšić, Berane, Herceg Novi i Rožaje.

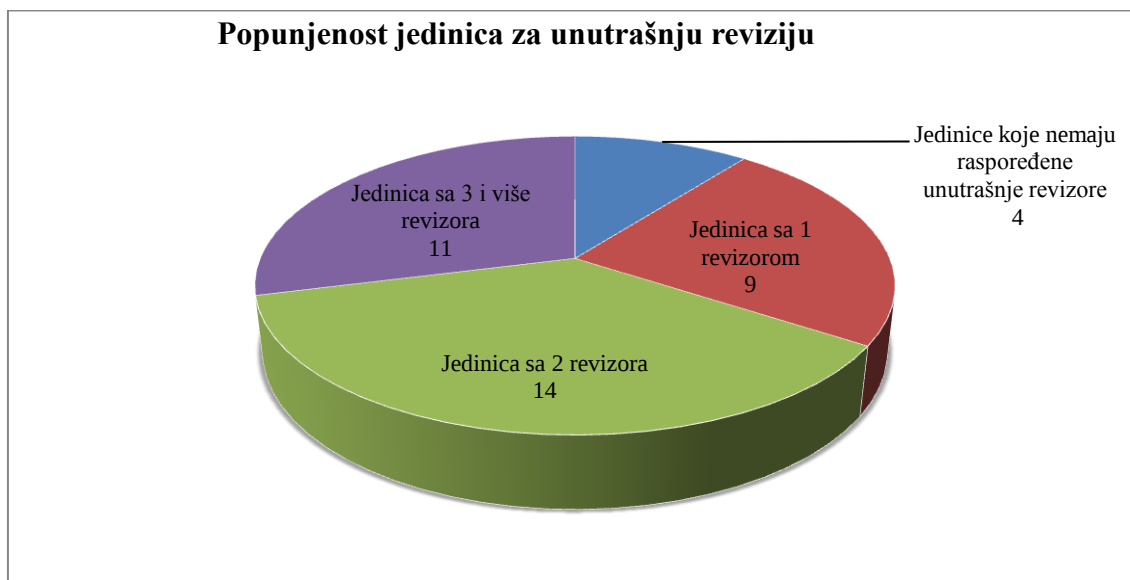
⁴ Tokom 2017. godine, Rukovodilac Odjeljenja za unutrašnju reviziju i jedan unutrašnji revizor Ministarstva rada i socijalnog staranja su promijenili radna mjesta i više nisu zaposleni u Odjeljenju unutrašnje revizije.

Grafik3: Sistematizovan broj unutrašnjih revizora u jedinicama za unutrašnju reviziju

Od ukupno 38 jedinica koje su uspostavile jedinicu za unutrašnju reviziju, 34 jedinice su izvršile popunjavanje radnih mjesta unutrašnjih revizora tako da je u 34 jedinice raspoređeno ukupno 77 izvršilaca što je povećanje od 6 izvršilaca u odnosu na kraj 2015. godine.

Grafik 4: Popunjenost jedinica za unutrašnju reviziju

Tokom 2016. godine povećan je broj izvršilaca na poslovima unutrašnje revizije i to: dva u Državnoj revizorskoj instituciji i po jedan u Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu javne uprave, Agenciji za nacionalnu bezbjednost, Crvenom krstu Crne Gore, Tužilaštvu,

Prijestonici Cetinje i opštini Tivat. Podaci po korisnicima budžeta su detaljnije prikazani u Tabeli 3a u Prilogu 3.

Opštine Budva i Ulcinj su odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave obrazovale Službu za unutrašnju reviziju, **ali nijesu popunile radno mjesto rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju koji treba da pripremi predlog akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta jedinice za unutrašnju reviziju.**

Opština Plav je prvobitno u 2015. godini Odlukom o izmjeni Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne uprave obrazovala Službu za unutrašnju reviziju, ali je u prvom kvartalu 2016 godine Odlukom o izmjeni Odluke o organizaciji i načinu rada lokalne uprave ukinula Službu za unutrašnju reviziju, iako je u skladu sa članom 3 Uredbe o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru u obavezi da uspostavi posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju.

Iako je funkcijom unutrašnje revizije obezbijedena pokrivenost budžetske potrošnje veća od 96%, još uvijek nije izvršeno popunjavanje minimalnog broja sistematizovanih, odnosno potrebnih izvršilaca na poslovima unutrašnje revizije u uspostavljenim jedinicama za unutrašnju reviziju. S tim u vezi kod 9 korisnika sredstava budžeta (7 na centralnom i 2 na lokalnom nivou) raspoređen je po jedan revizor, iako u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, jedinica za unutrašnju reviziju ne može imati manje od 3 unutrašnja revizora (Tabela 3a u Prilogu 3).

Za izvršavanje planiranih unutrašnjih revizija i drugih aktivnosti jedinice za unutrašnju reviziju, u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, odgovoran je rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju. S tim u vezi, rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju odgovoran je za: pripremu i podnošenje na odobravanje rukovodiocu subjekta nacrtu povelje unutrašnje revizije, pripremu i podnošenje na odobravanje strateškog i godišnjeg plana unutrašnje revizije, organizovanje, koordinaciju i raspodjelu radnih zadataka unutrašnjim revizorima u skladu sa njihovim znanjima i vještinama, odobravanje planova obavljanja pojedinačne revizije, praćenje sprovođenja godišnjeg plana unutrašnje revizije i primjenu metodologije unutrašnje revizije na osnovu Međunarodnih standarda za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, praćenje sprovođenja datih preporuka unutrašnje revizije, profesionalno i kompetentno vršenje unutrašnje revizije, procjenu novih sistema za finansijsko upravljanje i kontrolnih sistema i pripremu i podnošenje na odobravanje rukovodiocu subjekta plana za kontinuiranu profesionalnu obuku i stručno usavršavanje unutrašnjih revizora.

I pored zakonom definisane značajne uloge rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju, na osnovu dostavljenih izvještaja za 2016. godinu, u 23 jedinice određen je rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju, dok u 6⁵ jedinica to nije učinjeno (Tabela 3d u Prilogu 3). Pored toga, tokom 2017. godine, rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju Ministarstva rada i socijalnog staranja je promijenio radno mjesto i više nije zaposlen u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, tako da Ministarstvo rada i socijalnog staranja sada nema raspoređenog

⁵ Tokom 2017. godine rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju je raspoređen u Ministarstvu saobraćaja i pomorstva i Ministarstvu prosvjete.

rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju. Takođe, prema evidencijama CHU nije popunjeno radno mjesto rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju opštine Danilovgrad.

3.2.3. Planiranje i obavljanje unutrašnje revizije

U skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru unutrašnja revizija vrši se na osnovu strateškog plana, godišnjeg plana i plana pojedinačne revizije.

Strateški i godišnji plan izrađuje rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju na osnovu objektivne procjene rizika uz konsultacije sa rukovodstvom, a odobrava ih rukovodilac korisnika sredstava budžeta.

Strateški plan unutrašnje revizije pokazuje način na koji će misija i vizija unutrašnje revizije biti ostvarena u periodu na koji se plan odnosi i predstavlja dokument koji definiše strategiju aktivnosti unutrašnje revizije za period od tri godine, a podržava ciljeve korisnika sredstava budžeta i utiče da unutrašnja revizija doprinosi boljem upravljanju, upravljanju rizicima i unapređenju unutrašnjih kontrola.

Godišnji plan unutrašnje revizije izrađuje se svake godine, na osnovu strateškog plana i utvrđuje se do kraja tekuće za narednu godinu na osnovu objektivne procjene rizika.

Pojedinačna revizija se obavlja na osnovu plana pojedinačne revizije kojim se detaljno opisuju predmet, ciljevi, trajanje, raspodjela resursa, revizorski pristup, tehnike, vrste i obuhvat revizorskih provjera, koji izrađuje unutrašnji revizor a odobrava rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju.

Za svaku obavljenju reviziju sastavlja se konačan revizorski izvještaj. Radi osiguranja kvalitetnog obavljanja unutrašnje revizije, rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju mora vršiti kontinuirano praćenje svake pojedinačne revizije i obezbijediti praćenje sprovođenja datih preporuka.

U vršenju pojedinačnih revizija, unutrašnji revizori su primjenjivali metodologiju zasnovanu na reviziji sistema. U fokusu revizije sistema je ocjena adekvatnosti i efektivnosti unutrašnjih kontrola u procesima i sistemima koji se obavljaju kod korisnika budžeta, u cilju smanjenja značajnih rizika koji mogu uticati na ostvarivanje jasno utvrđenih ciljeva revidiranih procesa i sistema, a time i utvrđenih ciljeva korisnika sredstava budžeta.

U 2016. godini, od ukupno 29 jedinica koje su dostavile izvještaj CHU⁶, a u kojima je izvršeno raspoređivanje unutrašnjih revizora, 28 jedinica je bilo funkcionalno (18 na centralnom i 10 na lokalnom nivou), dok jedinica za unutrašnju reviziju opštine Bijelo Polje nije bila funkcionalna, iako ima raspoređenog jednog revizora, iz razloga što nije popunjeno radno mjesto rukovodioca jedinice.

⁶ U skladu sa članom 32 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Agencija za nacionalnu bezbjednost, Skupština, Sudstvo, Tužilaštvo i Državna revizorska institucija ne dostavljaju godišnji izvještaj o radu unutrašnje revizije CHU već nadležnom radnom tijelu Skupštine.

Na osnovu podataka iz dostavljenih godišnjih izvještaja o radu unutrašnje revizije, jedinice za unutrašnju reviziju na centralnom i lokalnom nivou, tokom 2016. godine, planirale su 206 revizija (127 na centralnom i 79 na lokalnom nivou). Do kraja 2016. godine, ukupno je obavljeno **160 pojedinačnih revizija** za koje su izrađeni konačni revizorski izvještaji, što čini 77,67% u odnosu na ukupan broj planiranih revizija.

Jedinice za unutrašnju reviziju na centralnom nivou planirale su ukupno 127 revizija a obavile 86 revizija ili 67,72% od planiranih revizija, dok su jedinice na lokalnom nivou planirale 79 revizija a obavile 74 ili 93,67% u odnosu na plan.

Najčešći razlozi za navedeno odstupanje su: smanjenje broja izvršilaca i promjene u kadrovskoj strukturi jedinice za unutrašnju reviziju, rad revizora sa skraćenim radnim vremenom ili privremena spriječenost za rad, promjene u organizacionoj strukturi korisnika sredstava budžeta itd.

Na osnovu navedenog, imajući u obzir broj raspoređenih unutrašnjih revizora, može se zaključiti da je revizor na centralnom nivou u prosjeku obavio 1,87 revizije, dok je revizor na lokalnom nivou obavio 2,39 revizija.

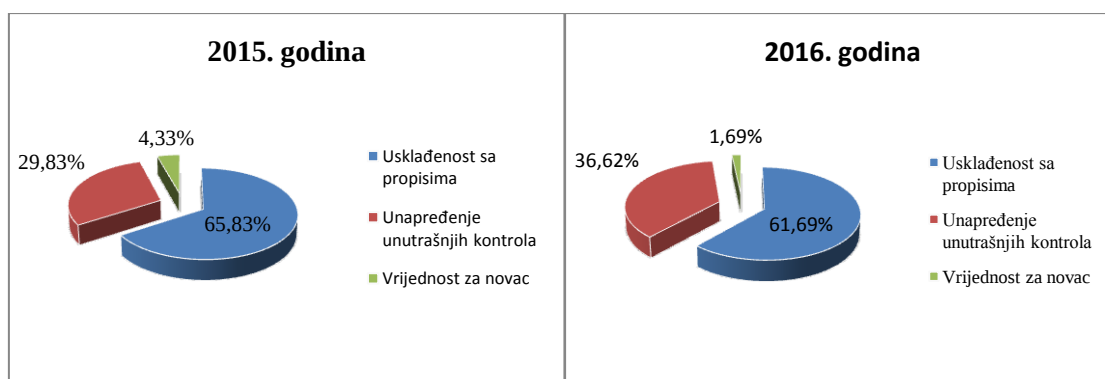
I pored navedenih ograničenja, povećan je broj obavljenih revizija za 14,29% u odnosu na prethodnu godinu. U odnosu na prethodnu godinu na centralnom nivou povećan je broj obavljenih revizija za 13,16% a na lokalnom nivou 15,62%.

3.2.4. Date i sprovedene preporuke

U 160 obavljenih revizija na centralnom i lokalnom nivou, tokom 2016. godine, dato je ukupno 710 preporuka ili 4,44 preporuke po obavljenoj reviziji. Od ukupno 28 jedinica koje su tokom 2016. godine bile operativne, 18 jedinica na centralnom nivou je obavilo 86 revizija i dalo 294 preporuke ili 3,42 preporuke po reviziji, dok su 10 jedinica na lokalnom nivou koje su bile operativne obavile 74 revizije i dale 416 preporuka ili 5,62 preporuke po reviziji.

U grafiku 5 dat je pregled preporuka po vrsti za 2015. i 2016. godinu.

Grafik 5: Pregled preporuka po vrsti za 2015. i 2016. Godinu

U 2016. godini, kao i u prethodnoj godini, najveći procenat preporuka se odnosio na usklađenost sa propisima, bilo zakonskim, podzakonskim ili internim aktima. Međutim, procenat preporuka koje se odnose na usklađenost sa regulativom je smanjen na 61,69% od ukupnog broja preporuka u 2016. godini, dok je u 2015. godini taj procenat iznosio 65,83%. Procenat preporuka koje se odnose na unapređenje unutrašnjih kontrola u 2016. godini porastao je za 22,76% u odnosu na 2015. godinu, odnosno u 2015. godini procenat preporuka koje se odnose na unapređenje unutrašnjih kontrola bio je 29,83% dok je taj procenat u 2016. godini 36,62%.

U tabeli broj 6 dat je pregled preporuka za 2016. godinu po vrsti za centralni i lokalni nivo. Procenat preporuka koji se odnosi na unapređenje unutrašnjih kontrola na lokalnom nivou je 37,26% što je za 4,34% veće u odnosu na procenat ovih preporuka na centralnom nivou.

Tabela 6: Pregled preporuka po vrsti za 2016. Godinu

Vrsta preporuke	Ukupno		Lokalni nivo		Centralni nivo	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Usklađenost sa propisima	438	61.69%	253	60.82%	185	62.93%
Vrijednost za novac	12	1.69%	8	1.92%	4	1.36%
Unapređenje unutrašnjih kontrola	260	36.62%	155	37.26%	105	35.71%

Kroz realizaciju Programa kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru, posebno kroz praktičnu obuku unutrašnjih revizora i usklađivanje metodologije rada unutrašnje revizije sa Međunarodnim okvirom za profesionalnu praksu unutrašnje revizije, očekujemo povećanje broja preporuka koje se odnose na vrijednost za novac i na unapređenje unutrašnjih kontrola.

Za sprovođenje datih preporuka odgovorni su rukovodioci korisnika sredstava budžeta, a rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju je zadužen za praćenje i izvještavanje rukovodioca o realizaciji preporuka.

Na osnovu datih preporuka iz godišnjih izvještaja o radu unutrašnje revizije dat je pregled sprovođenja preporuka za period 2013-2016. godina.

Tabela 7: Pregled sprovođenja preporuka za period 2013-2016.godina

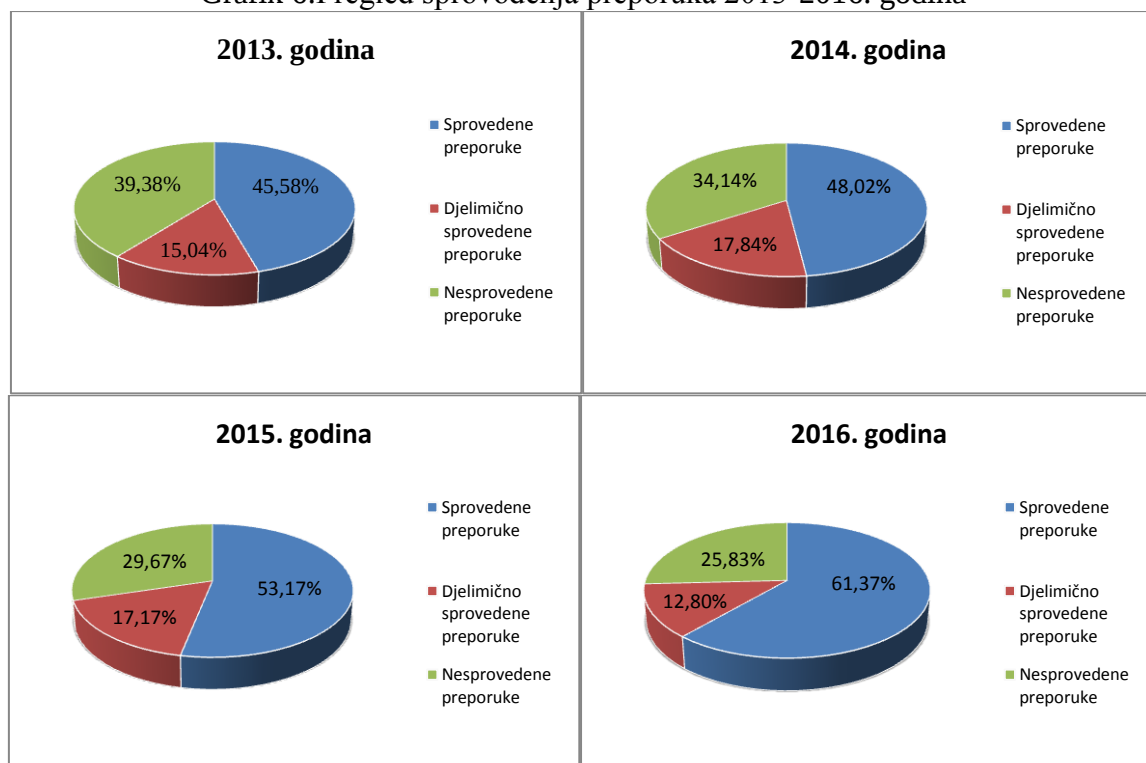
	2013	%	2014	%	2015	%	2016	%
Sprovedene preporuke	191	45.58	218	48.02	319	53.17	278	61.37
Djelimično sprovedene preporuke	63	15.04	81	17.84	103	17.17	58	12.80
Nesprovedene preporuke	165	39.38	155	34.14	178	29.67	117	25.83
Ukupno	419	100.00	454	100.00	600	100.00	710 (453) ⁷	100.00

Broj preporuka datih tokom 2016. godine je 710 što je za 18,33% više u odnosu na broj preporuka datih u 2015. godini (dato 600 preporuka). Procenat sprovedenih preporuka takođe je porastao za 15,42% u odnosu na 2015. godinu.

Procenat sprovođenja datih preporuka u 2016. godini je 61,37%. Prilikom izračunavanja procenta prema podacima iz godišnjeg izvještaja uzete su u obzir samo preporuke čiji je rok za realizaciju bio do kraja 2016. godine. Kao razlozi za nesprovođenje datih preporuka navedeni su duži rokovi implementacije, odnosno nedostatak sredstava za implementaciju određenih preporuka i sl. Na centralnom nivou tokom 2016. godine sprovedeno je 65,41% preporuka, dok je na lokalnom nivou sprovedeno 58,58% preporuka.

⁷ Ukupan broj datih preporuka tokom 2016. godine je 710. U izračunavanju procenta sprovođenja preporuka uzete su u obzir samo preporuke čiji je rok za realizaciju bio do kraja 2016. godine odnosno za 453 preporuke. Za ostalih 257 preporuka rok za realizaciju je posle isteka 2016. godine.

Grafik 6: Pregled sprovođenja preporuka 2013-2016. godina

Kao što se vidi iz grafika 6 postoji kontinuirano povećanje procenata sprovođenja preporuka iz godine u godinu, dok se procenat nesprovedenih preporuka kontinuirano smanjuje. U 2013. godini procenat nesprovedenih preporuka je bio 39,38% dok je taj procenat u 2016. godini 25,83%, što predstavlja umanjnjenje od 34,41%.

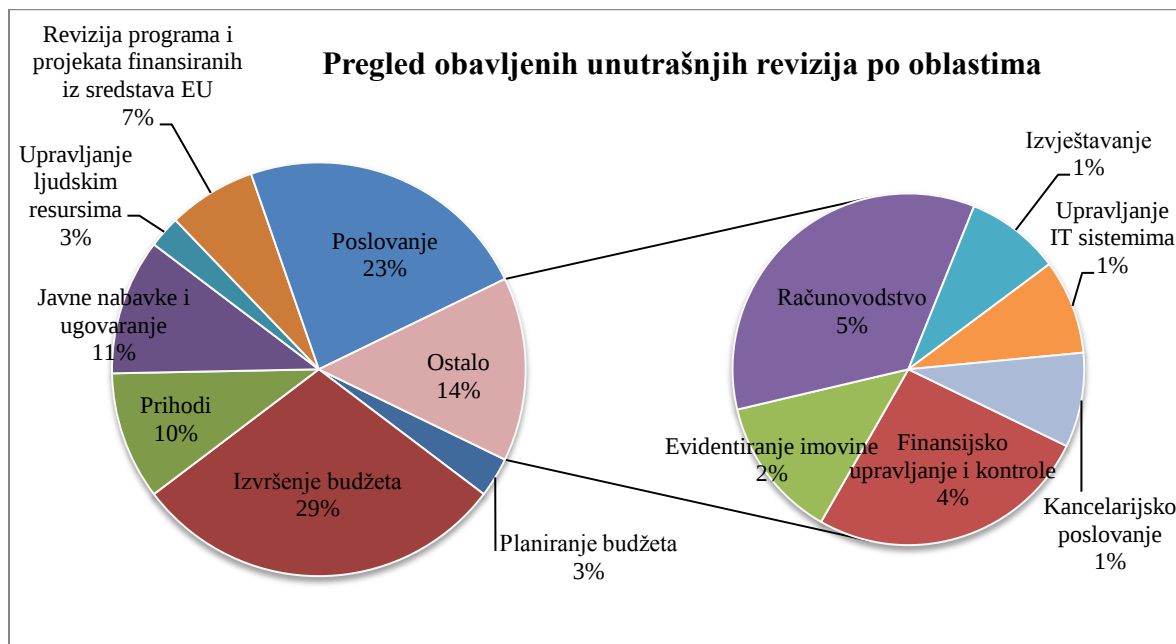
Tabela 8: Pregled sprovođenja preporuka na centralnom i lokalnom nivou (podaci iz GI-UR)

Godina	2013	2014	2015	2016
Ukupan broj preporuka	419	454	600	710
Centralni nivo	271	317	286	294
Lokalni nivo	148	137	314	416
Broj sprovedenih preporuka	191	218	319	278
Centralni nivo	99	140	171	121
Lokalni nivo	92	78	148	157
Broj djelimično sprovedenih preporuka	63	81	103	58
Centralni nivo	52	69	74	32
Lokalni nivo	11	12	29	26
Broj nesprovedenih preporuka	165	155	178	374
Centralni nivo	120	108	41	141
Lokalni nivo	45	47	137	233

3.2.5. Najznačajnije oblasti obuhvaćene revizijom i identifikovane slabosti

Tokom 2016. godine, unutrašnjom revizijom su bile najviše obuhvaćene oblasti izvršenje budžeta i oblast poslovanje što čini preko 50% oblasti obuhvaćene revizijom. Od ukupno 160 obavljenih revizija, 47 se odnosi na oblast izvršenje budžeta, 37 na poslovanje, 17 na javne nabavke i ugovoranje i 16 na prihode, dok su ostale oblasti zastupljene u manjem obimu.

Grafik 7: Pregled obavljenih unutrašnjih revizija po oblastima

Najznačajniji sistemi koji su bili predmet revizije kod korisnika sredstava budžeta na centralnom i lokalnom nivou, u okviru **oblasti izvršenje budžeta** su:

- sistem obračuna i isplate zarada,
- sistem naknada i evidentiranja troškova službenih putovanja,
- sistem plaćanja naknade članovima ispitne komisije za polaganje ispita za članove posade broda,
- sistem evidentiranja i plaćanja faktura,
- sistem obračuna i isplate subvencija i
- sistem refundacije troškova korisnicima zdravstvene zaštite.

U konačnim revizorskim izvještajima koji obuhvataju oblast izvršenje budžeta, ukazano je na slabosti koje su već identifikovane u prethodnim godinama, a odnose se na:

- nepotpun opis radnih mjesta u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji za zaposlene kojima je povjereno obavljanje određenih poslova u oblasti izvršenja budžeta ,

- uspostavljanje i ažurno vođenje sveobuhvatne evidencije o prisutnosti zaposlenih na poslu (redovan rad, prekovremeni rad, rad noću, rad na dan državnog praznika, preraspodjela radnog vremena) i odsutnosti po svim osnovama,
- donošenje, ažuriranje i primjenu internih pravila,
- uvećanje zarada zaposlenih po osnovu rada dužeg od punog radnog vremena suprotno propisima,
- obračun i isplata uvećane zarade zaposlenim suprotno važećim propisima,
- isplatu akontacija za službeno putovanje i isplatu i evidentiranje naknada troškova za službena putovanja bez priložene dokumentacije,
- isplate po ugovoru o djelu,
- evidentiranje izdataka na osnovu nepotpune dokumentacije (ugovor, faktura, potvrda o primljenoj robi ili usluzi, fiskalni račun itd.),
- uspostavljanje i ažurno vođenje sveobuhvatne računovodstvene evidencije,
- praćenje realizacije programa i namjensko korišćenje sredstava,
- praćenje upotrebe dodijeljenih sredstava (subvencija, grantova i sl.),
- neuspostavljanje adekvatnog sistema izvještavanja i blagovremeno dostavljanje izvještaja i
- nedovoljnu koordinaciju i efikasnost u radu u okviru organa i između organa,

U cilju otklanjanja identifikovanih slabosti iz oblasti izvršenja budžeta, jedinice za unutrašnju reviziju u revizorskim izvještajima dale su rukovodstvu korisnika sredstava budžeta preko 200 preporuka.

Broj datih preporuka, koje se ponavljaju iz godine u godinu u odnosu na identifikovane slabosti, ukazuje da je ovo oblast visokog rizika kojoj rukovodioci korisnika sredstava budžeta moraju posvetiti posebnu pažnju, kako na sprovođenju datih preporuka, tako i na otklanjanju uzroka identifikovanih slabosti.

Na osnovu analize konsolidovanih izvještaja od 2011-2015. godine, kao i podataka iz 2016. godine, može se zaključiti da se određene slabosti u oblasti izvršenja budžeta, odnosno preporuke date za otklanjanje slabosti, ponavljaju iz godine u godinu, čemu doprinosi i kontinuirano povećanje broja jedinica za unutrašnju reviziju i unutrašnjih revizora a time i povećanje obuhvata revizije.

U okviru **oblasti poslovanja** najznačajniji sistemi koji su bili predmet revizije kod korisnika sredstava budžeta su:

- sistem vršenja inspekcijskog nadzora,
- sistem poslovanja ustanova i
- sistem poslovanja pravnih lica na lokalnom nivou.

U konačnim revizorskim izvještajima o obavljenim revizijama za oblast poslovanja, ukazano je na identifikovane slabosti koje se odnose na:

- nepotpun opis radnih mjesta,
- neadekvatna procjena opterećenosti poslom zaposlenih,

- nepotpisivanje izjave o sukobu interesa,
- nedovoljan broj obuka za zaposlene,
- arhiviranje, odlaganje i čuvanje dokumentacije,
- nedostatak interne procedure,
- nevođenje hronološki adekvatne evidencije o izvršenim inspekcijskim pregledima,
- određene nedostatke informacionog sistema službi i povezivanje službi
- poštovanje akata ustanove,
- dopunu interne procedure za aktivnosti koordinacije finansijske službe sa organizacionim jedinicama,
- usklađivanje finansijskog plana javne ustanove sa finansijskim planovima organizacionih jedinica i
- donošenje interne odluke o visini naknade za obavljanje poslova atestiranja vozila.

U konačnim revizorskim izvještajima o obavljenim revizijama poslovanja pravnih lica na lokalnom nivou uočene su slabosti koje se odnose na:

- neusaglašenost podataka o evidentiranju nepokretnosti,
- procjenu nepokretnosti,
- kontinuirano usklađivanje potraživanja,
- isknjižavanje potraživanja iz evidencija,
- visok nivo nenaplaćenih potraživanja za izvršene usluge,
- netransparentnost u primjeni Zakona o javnim nabavkama,
- evidentiranje izdataka na osnovu nepotpune dokumentacije (faktura, potvrda o primljenoj robi ili usluzi, itd.),
- neevidentiranje rezultata popisa u poslovnim knjigama,
- razdvajanje dužnosti u postupku odobravanja službenih putovanja,
- donošenje internih procedura,
- obavezu godišnjih popisa finansijskih plasmana, potraživanja, dugoročnih i kratkoročnih obaveza i gotovine i gotovinskih ekvivalenata,
- uspostavljanje registra rizika,
- uspostavljanje i vođenje sveobuhvatne evidencije o prisustvu zaposlenih na poslu, posebno za radne jedinice u kojima zaposleni radi noću,
- procjenu potraživanja i odvajanje zastarjelih od naplativih potraživanja,
- donošenju odluke o blagajničkom maksimumu u skladu sa Zakonom o sprječavanju nelegalnog poslovanja,
- donošenje Plana uspostavljanja i razvoja sistema finansijskog upravljanja i kontrola,
- imenovanje lica za uspostavljanje procesa finansijskog upravljanja i kontrola i za rizike,
- obračun poreza i doprinosa na naknade članovima Odbora direktora i
- nepotpun opis radnih mjesta u Pravilniku o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji za zaposlene kojima je povjereno obavljanje određenih poslova u oblasti izvršenja budžeta ili nesistematizovana radna mjesta.

U cilju otklanjanja identifikovanih slabosti iz oblasti poslovanja, jedinice za unutrašnju reviziju na centralnom i lokalnom nivou u revizorskim izvještajima dale su rukovodstvu korisnika sredstava budžeta preko 100 preporuka.

Na osnovu dostavljenih godišnjih izvještaja o radu unutrašnje revizije tokom 2016. godine, dvije jedinice za unutrašnju reviziju su identifikovale indikatore prevare tokom obavljanja pojedinačne revizije. Rukovodioci subjekata su obavijestili nadležne državne organe, što je u skladu sa članom 29 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru.

3.2.6. Obavljanje revizije programa i projekata koji se finansiraju iz sredstava IPA

Tokom 2016.godine jedinice za unutrašnju reviziju na centralnom nivou obavile su i 11 revizija programa i projekata koji se finansiraju iz sredstava EU.

CHU je pružala podršku jedinicama za unutrašnju reviziju kroz teorijsku i praktičnu obuku, kao i koordinaciju u obavljanju pojedinačnih revizija.

Pojedinačne revizije obavile su jedinice za unutrašnju reviziju u sledećim ministarstvima:

- Ministarstvu finansija (Nacionalni fond, Direktorat za finansiranje i ugovoranje sredstava EU pomoći (CFCU)),
- Mininistarstvu nauke,
- Ministarstvu održivog razvoja i turizma,
- Ministarstvu saobraćaja i pomorstva,
- Ministarstvu rada i socijalnog staranja,
- Ministarstvu prosvjete i
- Ministarstvu poljoprivrede i ruralnog razvoja.

U skladu sa godišnjim planom za 2016. godinu jedinice za unutrašnju reviziju u pomenutim ministarstvima obavile su unutrašnju reviziju sistema finansijskog upravljanja u jedinicama operativne strukture IPA III i IV. Revizijom je obuhvaćeno planiranje, izvršenje i izveštavanje tokom sprovođenja IPA projekta.

Ciljevi revizije su bili da se ocijeni usklađenost poslovanja sapropisanim procedurama kao i adekvatnost i efektivnost unutrašnjih kontrola u uspostavljenom sistemu. Pored ovog ocjenjivana je i adekvatnost saradnje jedinica za implementaciju projekata s organizacionim jedinicama za finansije u institucijama korisnika.

Nakon obavljenih revizija sačinjeni su konačni revizorski izvještaji, u kojima je data 21 preporuka u cilju otklanjanja uočenih slabosti. Identifikovane slabosti se odnose na oblast organizacionih i funkcionalnih pretpostavki i to:

- usklađivanje opisa poslova,
- zapošljavanje i dobra procjena potrebnog broja izvršilaca,
- primjena Priručnika o procedurama Evropske komisije (MoP),
- poštovanje procedura planiranja nacionalnih i IPA sredstava,
- poštovanje procedura i rokova izveštavanja prema NAO (Nacionalni službenik za ovjeravanje).

3.2.7. Sagledavanje kvaliteta

CHU je u 2016. godini, u skladu sa metodologijom propisanom Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u javnom sektoru ("Službeni list CG", br. 11/13), sprovela postupak sagledavanja kvaliteta unutrašnje revizije u odjeljenju za unutrašnju reviziju Ministarstva finansija, Ministarstva održivog razvoja i turizma, Ministarstva kulture, Ministarstva prosvjete i u Fondu za zdravstveno osiguranje Crne Gore.

Sagledavanje kvaliteta unutrašnje revizije je vršeno u pogledu organizacionog uređenja jedinica za unutrašnju reviziju i kvaliteta pojedinačnih revizorskih dosijea.

U pogledu organizacionog uređenja, utvrđeno je da je kod 4 od 5 odjeljenja za unutrašnju reviziju, unutrašnja organizacija usklađena sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola, dok Ministarstvo kulture, Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji nije sistematizovalo, a time ni popunilo radno mjesto rukovodioca Odjeljenja jedinice za unutrašnju reviziju, što nije u skladu sa pomenutim Zakonom i Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije. Ministarstvo prosvjete je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizovalo radno mjesto rukovodioca Odjeljenja za unutrašnju reviziju ali isto nije bilo popunjeno. U cilju otklanjanja utvrđenih neusklađenosti, CHU je dala preporuke da se izvrši usklađivanje Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sa Uredbom o zvanjima unutrašnjih revizora u javnom sektoru i raspoređivanju u grupu poslova, u dijelu sistematizacije radnog mjesta rukovodioca Odjeljenja za unutrašnju reviziju, odnosno da se popune sistematizovana radna mjesta rukovodioca odjeljenja. Ministarstvo prosvjete je realizovalo navedenu preporuku tokom 2017. godine.

Sagledavanjem kvaliteta pojedinačnih revizorskih dosijea uočen je napredak u primjeni metodologije rada unutrašnje revizije u odjeljenjima za unutrašnju reviziju.

Unapređenju rada unutrašnjih revizora doprinosi i CHU kroz realizaciju teorijske i praktične obuke u okviru Programa kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru.

Tokom sagledavanja kvaliteta uočeno je da većina korisnika sredstava budžeta, koji su uspostavili funkciju unutrašnje revizije, nije jasno definisala ciljeve i uspostavila proces upravljanja rizicima sa registrom rizika. To predstavlja ozbiljnu prepreku za rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju prilikom izrade strateškog i godišnjeg plana unutrašnje revizije na osnovu objektivne procjene rizika, kao i prilikom obavljanja pojedinačne revizije.

Centralna jedinica za harmonizaciju Ministarstva finansija je započela sa aktivnostima na sagledavanju kvaliteta jedinica za unutrašnju reviziju u javnom sektoru Crne Gore u 2013. godini. Do kraja 2016. godine CHU je obavila 17 sagledavanja kvaliteta u 12 jedinica za unutrašnju reviziju.

Tabela 9 Pregled sprovedenih sagledavanja kvaliteta po godinama

Subjekt	2013	2014	2015	2016
Ministarstvo finansija	x		x	x
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	x		x	x
Ministarstvo odbrane		x		
Ministarstvo kulture		x		x
Ministarstvo ekonomije		x		
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva			x	
Ministarstvo unutrašnjih poslova			x	
Ministarstvo prosvjete				x
Zavod za zapošljavanje		x		
Fond za zdravstveno osiguranje				x
Glavni Grad Podgorica		x		
Opština Nikšić			x	

U Ministarstvu finansija i Ministarstvu održivog razvoja i turizma sagledavanje kvaliteta je obavljeno po 3 puta u poslednje 4 godine u cilju unapređenja primjene metodologije od strane rukovodilaca jedinica za unutrašnju reviju i unutrašnjih revizora.

Što se tiče organizacionog uređenja, uočeno je, naročito u prvim godinama sagledavanja kvaliteta, da u pojedinim jedinicama za unutrašnju reviziju povelja unutrašnje revizije nije redovno pregledana i ažurirana u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije. Jedinice za unutrašnju reviziju na centralnom nivou nisu učestvovalе u pripremi budžeta i nisu imale posebno planirana sredstva za obuku unutrašnjih revizora. U tom smislu CHU je dala određene preporuke.

Što se tiče kvaliteta pojedinačnih revizorskih dosijea na osnovu sagledavanja kvaliteta obavljenih tokom 2016. godine, očigledno je da je značajan napredak napravljen u pojedinim područjima rada unutrašnjih revizora. Rezime i konačni revizorski izvještaji u pojedinim jedinicama za unutrašnju reviziju sadrže i mišljenja o ocjeni adekvatnosti i efektivnosti internih kontrola.

3.3. AKTIVNOSTI DIREKTORATA ZA CENTRALNU HARMONIZACIJU

Aktivnosti Direktorata za centralnu harmonizaciju (CHU) su tokom 2016. godine bile usmjerene na unapređenje zakonske regulative, saradnju sa subjektima javnog sektora Crne Gore i preduzimanje aktivnosti na koordinaciji i harmonizaciji unapređenja i razvoja sistema finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije.

Ključne aktivnosti CHU-a tokom 2016. godine bile su:

- Sprovođenje Programa obuke za sticanje i unapređenje znanja i vještina iz oblasti sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore
- Učestvovanje na izradi Strateških dokumenata:
 - ✓ Programa ekonomskih reformi za Crnu Goru 2017 – 2019
 - ✓ Programa reforme upravljanja javnim finansijama
 - ✓ Reforma državne uprave
- Aktivnosti u okviru Poglavlja 22, 32 i 33 pregovora o pristupanju EU.
- Realizacija aktivnosti iz Akcionog plana za sprovođenje Strategije daljeg razvoja sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za period 2016-2017. godine

3.3.1. Finansijsko upravljanje i kontrola

U oblasti finansijskog upravljanja i kontrola, aktivnosti su bile usmjerene na dalje unapređenje regulatornog okvira, pregled postojećeg sistema upravljanja i kontrola i identifikovanje oblasti u kojima je potrebno unaprijediti sistem.

Ostvareni su sledeći rezultati:

- U oktobru 2016. godine ažurirane su **Smjernice za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora (treće izdanje)**. Cilj Smjernica je utvrđivanje okvira za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima kod svih subjekata javnog sektora.
-
- Pripremljeno je **Uputstvo za pripremu Plana za unapređenje finansijskog upravljanja i kontrola**.
-
- U saradnji sa Upravom za kadrove, za zaposlene na centralnom i lokalnom nivou, održane su obuke **iz oblasti sistema finansijskog upravljanja i kontrola**, na teme “Upravljanje rizicima”, “Plan za razvoj finansijskog upravljanja i kontrola”, “Interna pravila i procedure” i “Priprema godišnjeg izvještaja o sistemu FMC”.
-
- CHU je sprovela postupak sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u skladu sa metodologijom propisanom Pravilnikom o metodologiji sagledavanja kvaliteta sistema finansijskog upravljanja i kontrola u javnom sektoru u Zavodu za statistiku, Ministarstvu prosvjete, Upravi za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, Fondu rada i opštini Tivat.
-
- U cilju ažuriranja Priručnika za finansijsko upravljanje i kontrola uz pomoć SIGMA-e održan je okrugli sto sa predstavnicima javnog sektora.
-
- Izrada analiza prepreka za uspostavljanje upravljačke odgovornosti i internog finansijskog izvještavanja u javnom sektoru.

3.3.2. Uspostavljanje i razvoj unutrašnje revizije

U oblasti uspostavljanja i razvoja unutrašnje revizije, aktivnosti su bile usmjerene na dalje unapređenje regulatornog okvira, organizovanje i održavanje obuka (teorijsku i praktičnu) i na sertifikaciju unutrašnjih revizora.

Ostvareni su sledeći rezultati:

- CHU je u skladu sa Zakonom o zaradama zaposlenih u javnom sektoru („Sl. list Crne Gore“, br. 16/16 i 21/17) pripremila novu Uredbu o zvanjima unutrašnjih revizora u javnom sektoru i raspoređivanju u grupu poslova („Sl.list Crne Gore, br.36/16), koju je Vlada Crne Gore donijela na sjednici od 21. aprila 2016. godine.
- CHU je pripremila Uredbu o izmjeni i dopuni Uredbe o uspostavljanju unutrašnje revizije u javnom sektoru („Sl.list Crne Gore“, br. 7/17) , koju je Vlada Crne Gore donijela na sjednici od 29. decembra 2016. godine. Ovom Uredbom je propisano da Ministarstvo javne uprave aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji utvrdi posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju informacionih sistema, uspostavljenih u okviru organa državne uprave”.
- CHU je pripremila predlog Uputstva o kontinuiranom profesionalnom usavršavanju ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru, koje je Ministarstvo finansija donijelo 25. januara 2016. godine. Ovim uputstvom propisuju se vrste kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u cilju unapređenja znanja, vještina i ostalih sposobnosti u skladu sa Međunarodnim standardima za profesionalnu praksu unutrašnje revizije.

U skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru CHU priprema, organizuje i sprovodi program obuke i sertifikacije za sticanje zvanja ovlašćeni unutrašnji revizor u javnom sektoru i program kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru.

Na kraju 2016. godine, u javnom sektoru Crne Gore sertifikat za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru je steklo 118 lica. Do kraja 2016. godine, 61 lice je steklo nacionalni, dok je 69 lica steklo međunarodni CIPFA (Chartered Institute for Public Finance and Accountancy) sertifikat. Ukupno 12 lica posjeduje i nacionalni i međunarodni sertifikat za unutrašnjeg revizora u javnom sektoru.

Postupak sticanja nacionalnog sertifikata se organizuje i sprovodi u skladu sa Pravilnikom o programu i načinu polaganja ispita za ovlašćenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru („Sl.list Crne Gore” br. 30/15) dok se postupak za sticanje međunarodnog CIPFA sertifikata organizuje i sprovodi u saradnji sa CEF-om (Center for Excellence in Finance) iz Ljubljane i CIPFA-om. Za sticanje međunarodnog CIPFA sertifikata kandidat je u obavezi da položi sva 4 modula predviđena Programom obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru. Jedan modul je nacionalni i to Nacionalno zakonodavstvo i poreski sistem, dok su 3

modula međunarodna i to: Osnovi unutrašnje revizije, Finansijsko računovodstvo i Upravljanje i kontrola.

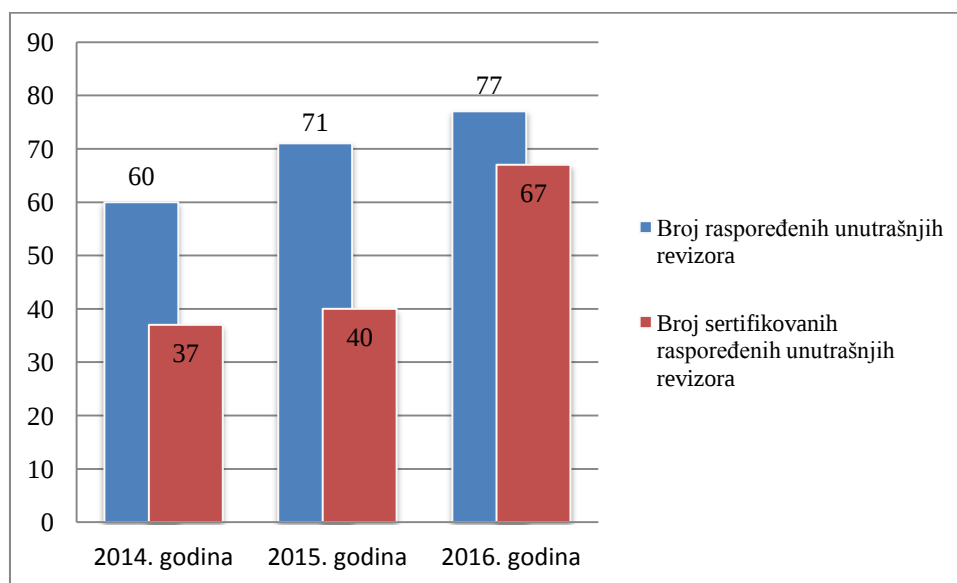
Do sada su organizavana tri kruga obuke i sertifikacije u saradnji sa CEF-om i CIPFA-om za ukupno 98 zaposlenih u javnom sektoru Crne Gore i 69 unutrašnjih revizora je steklo međunarodni sertifikat.

Tabela 10: Pregled sertifikacije unutrašnjih revizora od 2012-2016. godine

	2012	2013	2014	2015	2016
Nacionalni sertifikat	7	14	26	31	61
Međunarodni CIPFA sertifikat		16	44	44	69
CIPFA prakticna obuka	0	0	0	25	67

Do kraja 2016. godine, 67 od 77 (87,01%) raspoređenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru Crne Gore je steklo nacionalni ili međunarodni sertifikat ovlaštenog unutrašnjeg revizora u javnom sektoru ili oba sertifikata.

Grafik 8: Pregled sertifikacije raspoređenih unutrašnjih revizora 2014-2016

Ministarstvo finansija je u saradnji sa CEF-om iz Ljubljane tokom 2016. godine nastavilo realizaciju trećeg kruga obuke i sertifikacije za 33 kandidata po CIPFA Programu obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru započetog 2015. godine.

CHU je u saradnji sa CEF-om tokom 2016. godine organizovalo praktičnu obuku za još 42 kandidata koji su stekli CIPFA sertifikat. Svih 42 kandidata su uspješno završili praktičnu obuku i stekli CIPFA-in sertifikat i za praktičnu obuku. Na kraju 2016. godine broj polaznika koji su završili praktičnu obuku bio je 67 od ukupno 69 unutrašnjih revizora koji su stekli CIPFA sertifikat ili 97,10%. Praktična obuka je organizovana za sve revizore koje su stekli međunarodni CIPFA sertifikat. Učesnici na praktičnoj obuci su bili u prilici da

primijene teorijsko znanje u njihovim subjektima i bili su u obavezi da pripreme izvještaj unutrašnje revizije. Praktična obuka je organizovana u manjim grupama od 3-5 unutrašnjih revizora.

Pored Programa obuke i sertifikacije unutrašnjih revizora u javnom sektoru (TIAPS), CHU je tokom 2016. godine organizovala veći broj radionica i obuka za unutrašnje revizore kako na centralnom tako i na lokalnom nivou. U nastavku su navedene održane radionice i obuke:

- U okviru Programa obuke za sticanje i unapređenje znanja i vještina iz oblasti sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore odnosno Programa kontinuiranog profesionalnog usavršavanja ovlašćenih unutrašnjih revizora u javnom sektoru tokom 2016. godine održano je ukupno 20 radionica (po 5 radionica za 4 grupe revizora) za unutrašnje revizore na centralnom i lokalnom nivou na sledeće teme: „Metodologija unutrašnje revizije“, „Planiranje interne revizije“, „Pisanje revizorskog izvještaja“, „Uzorkovanje“ i „Revizija programa/projekata finansiranih iz sredstava EU“.
- U okviru TAIEX-a, održana je radionica “Strateško planiranje unutrašnje revizije i rizici” 2. februara 2016. Godine.
- U saradnji sa SIGMA-om, CHU je organizovala trodnevnu radionicu za unutrašnje revizore Ministarstva finansija i Ministarstva unutrašnjih poslova u periodu 30.05.2016 – 01.06.2016. godine, na temu revizija učinka.
- Nastavak radionice za unutrašnje revizore Ministarstva finansija na temu revizija učinka organizovan je 04. i 05. jula 2016. godine.
- CHU je u saradnji sa SIGMA-om, organizovala jednodnevnu radionicu za unutrašnje revizore u javnom sektoru na temu “Priprema analize uticaja propisa (RIA)”, 12. decembra 2016. godine.
- U saradnji sa SIGMA-om, 13. i 14. decembra 2016. godine, CHU je organizovala dvodnevnu radionicu za unutrašnje revizore u javnom sektoru na temu “Ažuriranje priručnika za unutrašnju reviziju”.
- U periodu od septembra do decembra 2016. godine CHU je organizovala i koordinirala horizontalnu reviziju sistema finansijskog upravljanja u IPA komponentama III i IV, koju su obavili unutrašnji revizori u sljedećim ministarstvima: Ministarstvu finansija (Nacionalni fond, Direktorat za finansiranje i ugovoranje sredstava EU pomoći (CFCU), Mininistarstvu nauke, Ministarstvu održivog razvoja i turizma, Ministarstvu saobraćaja i pomorstva, Ministarstvu rada i socijalnog staranja i Ministarstvu prosvjete.

4. OCJENA SISTEMA UNUTRAŠNJIH FINANSIJSKIH KONTROLA

Na osnovu podataka dobijenih iz upitnika o samoprocjeni za finansijsku upravljanje i kontrolu, sagledavanja kvaliteta finansijskog upravljanja i kontrole i unutrašnje revizije, izvještaja o radu unutrašnje revizije, preporuka Direktorata za budžet Evropske komisije i izvještaja Državne revizorske institucije, Ministarstvo finansija daje opštu ocjenu sistema unutrašnjih finansijskih kontrola:

- Uprkos određenom napretku, identifikovani izazovi, posebno u dijelu delegiranja odgovornosti i ovlašćenja, i dalje postoje. U javnom sektoru postoji jaz između odgovornosti za politike i finansija, jer su operativni rukovodioci (generalni direktori) odgovorni za koordinaciju politika, ali im nije delegirano ovlašćenje da i finansijski upravljaju sredstvima za njihovu realizaciju. Takođe, veza između budžetske i upravljačke strukture je ograničena. Samim tim, u vezu se ne mogu dovesti budžeti organizacionih jedinica sa odgovornostima tih rukovodioca, pa je zbog toga teško mjeriti učinke i vrijednost za novac poreskih obveznika.
- Proces upravljanja rizicima još uvijek nije u potpunosti postao dio kulture upravljanja u javnom sektoru Crne Gore. Iako su pojedini korisnici sredstava budžeta usvojili Registre rizika u većini slučajeva pravi rizici nijesu identifikovani. Razlog tome je što ciljevi nijesu jasno definisani. Takođe, ova obaveza shvaćena je samo kao još jedan zahtjev Ministarstva finansija, a ne kao pomoć u odlučivanju i boljoj raspodjeli raspoloživih sredstava.
- Rad opštih službi i finansija se uglavnom svodi na obavljanje administrativnih poslova, a ne kao podrška ostalim organizacionim jedinicama u dijelu pripreme analiza i detaljnih izvještaja, koje bi rukovodiocima organizacionih jedinica dale pravu sliku za sprovođenje njihovih politika. Dodatno, imajući u vidu preporuke unutrašnje revizije, očigledno je da postoje nedostaci u kapacitetima opštih službi, ne u broju izvršilaca već u pogledu znanja i vještina da implementiraju propise i budu adekvatna podrška procesima upravljanja.
- Primjetna je slabost unutrašnjih kontrola u sistemu obračuna i isplate zarada i vođenju sveobuhvatne evidencije i dokumentacije o zaposlenima, kod korisnika sredstava budžeta i u okviru institucija nad kojima vrše nadzor, što dovodi do velikog broja sudskih postupaka u vezi radnih sporova i uvećanja troškova izvršenja budžeta.
- Sistem za prijavljivanje mogućih nepravilnosti i prevara nije jasno definisan, pa samim tim zaposleni ne znaju koji su koraci za prijavljivanje. Takođe, i koncept „neregularnosti“ još nije jasno definisan.
- Značaj i uloga unutrašnje revizije kao i njen doprinos ostvarivanju utvrđenih ciljeva subjekata javnog sektora (korisnici sredstava budžeta Crne Gore, budžeta opština, Državni fondovi, nezavisna regulatorna tijela, akcionarska društva i druga pravna lica u kojima država ili opština imaju većinski vlasnički udio) još uvijek nije u dovoljnoj mjeri prepoznata od strane rukovodioca subjekta. Stoga je, potrebno da rukovodioci subjekta u skladu sa svojim ovlašćenjima i odgovornostima preduzmu aktivnosti u cilju daljeg razvoja unutrašnje revizije.
- Po ocjeni Državne revizorske institucije date u konačnom izvještaju revizije uspjeha „Efikasnost unutrašnje revizije u javnom sektoru“ kako bi unutrašnja revizija još

bolje funkcionisala neophodno je unaprijediti, između ostalog, shvatanje uloge unutrašnje revizije u javnom sektoru od strane rukovodilaca subjekta i njihovoj podršci razvoju jedinica za unutrašnju reviziju i ostvarivanje bolje komunikacije jedinica za unutrašnju reviziju i rukovodioca i zaposlenih u subjektu.

Imajući u vidu navedeno, neophodno je da svi korisnici sredstava budžeta nastave sa daljim aktivnostima na unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola i upravljačke odgovornosti kroz definisanje jasnih ciljeva, pokazatelja uspješnosti, praćenje i evaluaciju realizacije utvrđenih ciljeva. Implementacijom upravljačke odgovornosti na svim nivoima stvoriće se uslovi za unapređenje planiranja, upravljanje rizicima, analiziranje podataka, detaljno finansijsko izvještavanje i mjerenje rezultata, a kroz uspostavljene mehanizame kontrole rukovodioci će dobiti dovoljan stepen sigurnosti da će se ciljevi ostvariti. Ministarstvo finansija će kroz proces sagledavanja kvaliteta u narednom periodu posvetiti veću pažnju internim pravilima i procedurama, kao i dizajnu adekvatnog okvira za delegiranje odgovornosti i ovlašćenja i promovisanje koncepta upravljačke odgovornosti.

Predlog zaključaka

Vlada Crne Gore je, na sjednici od _____ juna 2017. godine, razmotrila i usvojila Konsolidovani izvještaj o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Crne Gore za 2016. godinu, i u skladu sa tim donijela sledeće zaključke:

1. Zadužuje se Ministarstvo finansija da u okviru Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola propiše okvir za sistem za prijavu nepravilnosti i sumnje na prevaru u upravljanju nacionalnim sredstvima.
2. Zadužuju se Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo sporta, Ministarstvo javne uprave, Ministarstvo evropskih integracija, Uprava policije, Uprava carina, Uprava za dijasporu, Uprava za zaštitu kulturnih dobara, Lučka uprava, Uprava pomorske sigurnosti, Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove, Uprava za šume, Uprava za javne nabavke, Uprava za ugljovodonike, Zavod za izvršenje krivičnih sankcija, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća, Direkcija za saobraćaj, Direkcija za željeznice, Direkcija javnih radova, Agencija za duvan, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Fond za zaštitu i ostvarenje manjinskih prava, Fakultet za crnogorski jezik i kulturu, Centar za stručno obrazovanje, Kraljevsko pozorište „Zetski dom“, Prirodnjački muzej Crne Gore, Crnogorska kinoteka, Pomorski muzej, Crnogorska akademija nauka i umjetnosti, Matica crnogorska, Senat Prijestonice, JP Radio i Televizija Crne Gore da donesu knjigu procedura, i najkasnije do kraja 2017. godine, obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.
3. Preporučuje se opštinama Bar, Budva, Kolašin, Kotor, Rožaje, Ulcinj, Žabljak, Šavnik, Petnjica i Gusinje, da donesu knjigu procedura, i najkasnije do kraja 2017. godine, obavijeste Ministarstvo finansija o realizaciji.
4. Zadužuju se Ministarstvo finansija, Ministarstvo zdravlja i Fond za zdravstveno osiguranje da pripreme analizu o stanju unutrašnjih kontrola u sistemu zdravstva i da o tome najkasnije do kraja 2017. godine, informišu Vladu.
5. Zadužuje se Ministarstvo pravde da preduzme aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola i o tome obavijesti Ministarstvo finansija najkasnije do kraja 2017.godine.
6. Zadužuju se Ministarstvo kulture, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo rada i socijalnog staranja i Uprava za inspeksijske poslove da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnog mjesta rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju i da o tome obavijeste Ministarstvo finansija najkasnije do kraja 2017.godine.

7. Preporučuje se opštinama Bijelo Polje i Danilovgrad da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnog mjesta rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju i da o tome obavijeste Ministarstvo finansija najkasnije do kraja 2017. godine.
8. Preporučuje se opštini Plav da, aktom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave, utvrdi posebnu organizacionu jedinicu za unutrašnju reviziju, da aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, sistematizuje radna mjesta u organizacionoj jedinici za unutrašnju reviziju, utvrdi broj izvršilaca, u skladu s članom 18 Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i izvrši raspoređivanje i o tome obavijesti Ministarstvo finansija najkasnije do kraja 2017. godine.
9. Preporučuje se opštinama Budva i Ulcinj da popune radno mjesto rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju i preduzmu aktivnosti na donošenju akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji i popunjavanju sistematizovanih radnih mjesta i o tome obavijeste Ministarstvo finansija najkasnije do kraja 2017. godine.
10. Zadužuju se Ministarstvo sporta, Uprava za imovinu, Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu, Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte, Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću, Fakultet za crnogorski jezik i književnost, Centar za stručno obrazovanje, Nacionalna biblioteka „Durđe Crnojević“, Crnogorska kinoteka, Muzički centar Crne Gore, Biblioteka za slijepe Crne Gore, JU Narodni muzej Crne Gore, Pomorski muzej Crne Gore, Centar savremene umjetnosti Crne Gore, JU Filmski centar Crne Gore, Kraljevsko pozorište „Zetski Dom“, Uprava za ugljovodonike, Centar za razvoj i očuvanje kulture manjina Crne Gore, Nacionalni savjeti, Savez udruženja boraca, Matica crnogorska, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama, Revizorsko tijelo, Javno preduzeće Radio i Televizija Crne Gore i Regionalni centar za podvodno razminiranje, pružanje pomoći, spašavanje i kontrolu na moru da obezbijede vršenje funkcije unutrašnje revizije na jedan od načina propisanih Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, i to: organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru subjekta ili obavljanjem poslova unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta putem sporazuma i da o tome, najkasnije do kraja 2017. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.
11. Preporučuje se opštinama Andrijevića, Gusinje i Kolašin da obezbijede vršenje funkcije unutrašnje revizije na jedan od načina propisanih Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, i to: organizovanjem posebne organizacione jedinice za unutrašnju reviziju u okviru subjekta ili obavljanjem poslova unutrašnje revizije od strane jedinice unutrašnje revizije drugog subjekta putem sporazuma i da o tome, najkasnije do kraja 2017. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.
12. Zadužuju se Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo vanjskih poslova, Ministarstvo kulture, Ministarstvo ekonomije, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo

održivog razvoja i turizma, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore, Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore, Zavod za zapošljavanje Crne Gore i Uprava za inspekcijske poslove da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore, koja nijesu popunjena u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i o tome, najkasnije do kraja 2017. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

13. Preporučuje se opštinama Bar, Bijelo Polje, Kotor i Pljevlja da preduzmu aktivnosti na popunjavanju radnih mjesta za unutrašnje revizore, koja nijesu popunjena u skladu sa Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru i o tome, najkasnije do kraja 2017. godine, obavijeste Ministarstvo finansija.

PRILOG 1

IZVOD IZ REGISTRA O FINANSIJSKOM UPRAVLJANJU I KONTROLI

Tabela 1a

Red br.		Naziv organizacije	Upućen zahtjev	Dostavljen GI-FMC	Nije dostavljen GI-FMC	Dostavljena dodatna pitanja
		MINISTARSTVA				
1.	1.	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	✓	✓		
2.	2.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	✓	✓		✓
3.	3.	Ministarstvo nauke	✓	✓		✓
4.	4.	Ministarstvo odbrane	✓	✓		✓
5.	5.	Ministarstvo ekonomije	✓	✓		✓
6.	6.	Ministarstvo kulture	✓	✓		✓
7.	7.	Ministarstvo zdravlja	✓	✓		
8.	8.	Ministarstvo prosvjete	✓		✓	
9.	9.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	✓	✓		✓
10.	10.	Ministarstvo pravde	✓	✓		
11.	11.	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	✓		✓	
12.	12.	Ministarstvo finansija	✓	✓		
13.	13.	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	✓	✓		
14.	14.	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	✓		✓	
15.	15.	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	✓		✓	
16.	16.	Ministarstvo javne uprave	✓	✓		✓
		UPRAVE				
17.	1.	Uprava za mlade i sport	✓		✓	
18.	2.	Poreska uprava	✓	✓		
19.	3.	Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma	✓	✓		
20.	4.	Uprava za kadrove	✓	✓		✓
21.	5.	Uprava za nekretnine	✓	✓		✓
22.	6.	Uprava carina	✓	✓		
23.	7.	Uprava za inspekcijske poslove	✓	✓		
24.	8.	Uprava policije	✓		✓	
25.	9.	Uprava za imovinu	✓		✓	
26.	10.	Uprava za igre na sreću	✓	✓		
27.	11.	Uprava za javne nabavke	✓		✓	
28.	12.	Uprava za zaštitu kulturnih dobara	✓	✓		
29.	13.	Uprava za zbrinjavanje izbjeglica	✓		✓	
30.	14.	Lučka uprava	✓	✓		
31.	15.	Uprava pomorske sigurnosti	✓	✓		✓
32.	16.	Uprava za vode	✓		✓	
33.	17.	Uprava za šume	✓		✓	
34.	18.	Uprava za dijasporu	✓		✓	
35.	19.	Uprava za bezbjed. hrane, veterinu i fitosanit. poslove	✓	✓		✓
		ZAVODI				
36.	1.	Zavod za školstvo	✓	✓		✓

37.	2.	Zavod za statistiku	✓	✓		✓
38.	3.	Zavod za zapošljavanje	✓		✓	
39.	4.	Zavod za metrologiju	✓	✓		✓
40.	5.	Zavod za intelektualnu svojinu	✓	✓		
41.	6.	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju	✓		✓	
42.	7.	Zavod za izvršenje krivičnih sankcija	✓		✓	
43.	8.	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu	✓	✓		✓
44.	9.	Državni arhiv	✓	✓		✓
45.	10.	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva	✓		✓	
		DIREKCIJE				
46.	1.	Direkcija za saobraćaj	✓	✓		✓
47.	2.	Direkcija za željeznice	✓		✓	
48.	3.	Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	✓		✓	
49.	4.	Direkcija za zaštitu tajnih podataka	✓	✓		✓
50.	5.	Direkcija javnih radova	✓	✓		
		SEKRETARIJATI				
51.	1.	Sekretarijat za razvojne projekte	✓	✓		✓
52.	2.	Sekretarijat za zakonodavstvo	✓	✓		
53.	3.	Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore	✓	✓		
		FONDOVI				
54.	1.	Fond za obeštećenje	✓	✓		✓
55.	2.	Fond rada	✓	✓		✓
56.	3.	Fond za zdravstveno osiguranje(Institut za javno zdravlje)	✓	✓		✓
57.	4.	Fond PIO	✓	✓		✓
58.	5.	Fond za zaštitu i ostvarivanje manjinskih prava	✓	✓		
		AGENCIJE				
59.	1.	Agencija za zaštitu životne sredine	✓	✓		✓
60.	2.	Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama	✓		✓	
61.	3.	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova	✓		✓	
62.	4.	Agencija za spriječavanje korupcije	✓	✓		
63.	5.	Agencija za zaštitu konkurencije	✓	✓		✓
64.	6.	Agencija za duvan	✓	✓		✓
		OSTALO				
65.	1.	Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki	✓	✓		✓
66.	2.	JU Službeni list Crne Gore	✓	✓		✓
67.	3.	Centar za posredovanje Crne Gore	✓	✓		✓
68.	4.	Zaštitnik imovinsko-pravnih interesa Crne Gore	✓	✓		
69.	5.	Univerzitet Crne Gore	✓		✓	
70.	6.	Ispitni centar	✓	✓		✓
71.	7.	Policajska akademija	✓	✓		
72.	8.	Fakultet za crnogorski jezik i književnost	✓	✓		✓
73.	9.	JU Centar za stručno obrazovanje	✓	✓		✓

74.	10.	Crnogorsko narodno pozoriste	✓	✓		✓
75.	11.	Kraljevsko pozoriste "Zetski dom"	✓	✓		✓
76.	12.	Nacionalna biblioteka Crne Gore "Đurđe Crnojević"	✓	✓		
77.	13.	JU Prirodnjački muzej Crne Gore	✓	✓		
78.	14.	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	✓	✓		✓
79.	15.	Crnogorska akademija nauka I umjetnosti	✓	✓		✓
80.	16.	Savez udruženja boraca	✓		✓	
81.	17.	Matica crnogorska	✓	✓		✓
82.	18.	Crveni krst Crne Gore	✓	✓		
83.	19.	Senat Prijestonice	✓	✓		
84.	20.	Revizorsko tijelo	✓	✓		✓
85.	21.	RTCG	✓		✓	
86.	22.	JU Crnogorska kinoteka	✓	✓		
87.	23.	Muzički centar Crne Gore	✓	✓		✓
88.	24.	JU Narodni muzej Crne Gore	✓	✓		
89.	25.	Pomorski muzej Crne Gore	✓	✓		
90.	26.	Centar savremenih umjetnosti Crne Gore	✓		✓	
91.	27.	Centar za konzervaciju I arheologiju Crne Gore	✓	✓		
		OPŠTINE				
92.	1.	Glavni grad Podgorica	✓	✓		
93.	2.	Opština Bijelo Polje	✓	✓		
94.	3.	Opština Plav	✓	✓		✓
95.	4.	Opština Plužine	✓	✓		✓
96.	5.	Opština Mojkovac	✓		✓	
97.	6.	Opština Tivat	✓	✓		
98.	7.	Opština Danilovgrad	✓	✓		
99.	8.	Opština Nikšić	✓	✓		✓
100.	9.	Opština Berane	✓	✓		✓
101.	10.	Prijestonica Cetinje	✓	✓		
102.	11.	Opština Pljevlja	✓	✓		
103.	12.	Opština Ulcinj	✓	✓		
104.	13.	Opština Šavnik	✓	✓		✓
105.	14.	Opština Kotor	✓	✓		
106.	15.	Opština Žabljak	✓	✓		
107.	16.	Opština Petnjica	✓	✓		
108.	17.	Opština Rožaje	✓		✓	
109.	18.	Opština Kolašin	✓		✓	
110.	19.	Opština Andrijevica	✓	✓		✓
111.	20.	Opština Bar	✓		✓	
112.	21.	Opština Herceg Novi	✓	✓		
113.	22.	Opština Budva	✓		✓	

Tabela 1b

FMC LICA NA CENTRALNOM NIVOU U 2016. GODINI	
1	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
2	Ministarstvo ekonomije
3	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
4	Ministarstvo unutrašnjih poslova
5	Ministarstvo odbrane
6	Ministarstvo za informaciono društvo
7	Ministarstvo kulture
8	Ministarstvo finansija
9	Ministarstvo prosvjete
10	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
11	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
12	Ministarstvo zdravlja
13	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
14	Ministarstvo nauke
15	Ministarstvo pravde
16	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
17	Uprava carina
18	Uprava za vode
19	Uprava za sprječavanje pranja novca i finan. terorizma
20	Uprava za kadrove
21	Uprava za mlade i sport
22	Uprava za igre na sreću
23	Uprava policije
24	Uprava pomorske sigurnosti
25	Uprava za šume
26	Lučka uprava
27	Uprava za imovinu
28	Uprava za nekretnine
29	Uprava za inspekcijske poslove
30	Poreska uprava
31	Uprava za zbrinjavanje izbjeglica
32	Uprava za bjezbjednost hrane, veterine i fitosanit. poslove
33	Uprava za javne nabavke
34	Generalni sekretarijat vlade
35	Sekretarijat za razvojne projekte
36	Sekretarijat za zakonodavstvo
37	Zavod za metrologiju

38	Zavod za intelektualnu svojinu
39	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju
40	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
41	Zavod za statistiku
42	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
43	Državni arhiv
44	Zavod za školstvo
45	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu
46	Zavod za izvršenje krivičnih sankcija
47	Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća
48	Direkcija za zaštitu tajnih podataka
49	Direkcija za saobraćaj
50	Direkcija javnih radova
51	Agencija za nacionalnu bezbjednost
52	Agencija za zaštitu životne sredine
53	Agencija za zaštitu konkurencije
54	Agencija za zaštitu tajnih podataka i slobodan pristup infor.
55	Agencija za sprječavanje korupcije
56	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova
57	Fond za obeštećenje
58	Fond rada
59	Fond pio
60	Fond za zdravstveno osiguranje
61	Fond za zaštitu i ostvarenje manjinskih prava
62	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda
63	Ustavni sud Crne Gore
64	Sudski savjet
65	Nacionalna turistička organizacija
66	Univerzitet Crne Gore
67	Crnogorsko narodno pozorište
68	Ispitni centar
69	Crveni krst
70	Narodni muzej
71	Policijska akademija
72	Kraljevsko pozorište "Zetski dom"
73	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti
74	Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore
75	Ju centar savremene umjetnosti Crne Gore
76	Ju centar za stručno obrazovanje

77	Muzički centar
78	Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević"
79	Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore
80	Revizorsko tijelo
81	Državna komisija za kontrolu postupka javnih nabavki
82	Fakultet za crnogorski jezik
83	Senat prijestonice
84	Matica crnogorska
85	Centar za posredovanje
86	Skupština
87	Prirodnjački muzej
88	Crnogorska kinoteka

Tabela 1c

FMC LICA NA LOKALNOM NIVOU U 2016. GODINI	
1	Plav
2	Plužine
3	Bijelo polje
4	Mojkovac
5	Glavni grad podgorica
6	Danilovgrad
7	Tivat
8	Nikšić
9	Berane
10	Ulcinj
11	Prijestonica cetinje
12	Pljevlja
13	Herceg novi
14	Šavnik
15	Kotor
16	Andrijevisa
17	Žabljak
18	Bar
19	Petnjica

Prilog 1 Izvod iz registra Knjiga procedura Tabela 1d

KNJIGE PROCEDURA NA CENTRALNOM NIVOU U 2016. GODINI	
1	Nacionalna turistička organizacija
2	Ministarstvo za informaciono društvo
3	Zavod za školstvo
4	Sekretarijat za zakonodavstvo
5	Agencija za zaštitu životne sredine
6	Fond za obeštećenje
7	Fond rada
8	Policijska akademija
9	Uprava za kadrove
10	Uprava za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma
11	Crnogorsko narodno pozorište
12	Fond pio
13	Agencija za nacionalnu bezbjednost
14	Zavod za intelektualnu svojinu
15	Uprava za imovinu
16	Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore
17	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
18	Ministarstvo ekonomije
19	Ministarstvo pravde
20	Državni arhiv
21	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
22	Narodni muzej
23	Ministarstvo kulture
24	Ministarstvo finansija
25	Ministarstvo odbrane
26	Ministarstvo unutrašnjih poslova
27	Ministarstvo nauke
28	Poreska uprava
29	Fond za zdravstveno osiguranje
30	Monstat
31	Ustavni sud
32	Ispitni centar
33	Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević"
34	Ministarstvo zdravlja
35	Ministarstvo prosvjete

36	Muzički centar
37	Zavod za metrologiju
38	Uprava za nekretnine
39	Zavod za zbrinjavanje izbjeglica
40	Uprava za inspekcijske poslove
41	Agencija za zaštitu konkurencije
42	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija
43	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava
44	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova
45	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
46	Sudski savjet
47	Hidrometerološki i seizmološki zavod
48	Direkcija za zaštitu tajnih podataka
49	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
50	Generalni sekretarijat Vlade
51	Zavod za udžbenike i nastavna sredstva
52	Centar savremene umjetnosti
53	Revizorsko tijelo
54	Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki
55	Univerzitet Crne Gore
56	Sekretarijat za razvojne projekte
57	Centar za posredovanje
58	Centar za konzervaciju i arheologiju Crne Gore
59	Crveni krst
60	Uprava za igre na sreću
61	Zavod za socijalnu i dječiju zaštitu
62	Uprava za vode
63	Agencija za sprečavanje korupcije

Tabela 1e

KNJIGE PROCEDURA NA LOKALNOM NIVOU U 2015. GODINI	
1	Nikšić
2	Danilovgrad
3	Berane
4	Plav
5	Cetinje
6	Podgorica
7	Bijelo polje
8	Tivat

9	Pljevlja
10	Mojkovac
11	Andrijevica
12	Plužine
13	Herceg novi

PRILOG 2

PODACI IZ UPITNIKA GI-FMC ZA 2016. GODINU

Pitanja i odgovori GI-FMC 2016

KONTROLNO OKRUŽENJE

Da li subjekat ima usvojen poseban etički kodeks ponašanja koji je prilagođen prirodi i specifičnostima poslovanja subjekta?		
	Broj	Procenat
DA	56	68,29%
NE	26	37,71%
Ukupno	82	100,00%

Da li se poštuje procedura upoznavanja novih službenika sa odredbama etičkog kodeksa?		
	Broj	Procenat
DA	72	88,89%
NE	9	11,11%
Ukupno	81	100,00%

Da li ste definisali misiju i ključne ciljeve subjekta?		
	Broj	Procenat
DA	82	100,00%
NE	0	0
Ukupno	82	100,00%

Da li su zaposleni upoznati sa misijom i ciljevima subjekta?		
	Broj	Procenat
DA	83	100,00%
NE	0	0
Ukupno	83	100,00%

Da li imate odgovarajući Pravilnik o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta?		
	Broj	Procenat
DA	81	96,43%
NE	3	3,57%
Ukupno	84	100,00%

Da li imate interni akt kojim su u vašem subjektu formalno utvrđene odgovornosti i ovlašćenja za svakog rukovodioca		
	Broj	Procenat

DA	56	67,47%
NE	27	32,53%
Ukupno	83	100,00%

Da li postoji kadrovska politika za zapošljavanje odgovarajućih kadrova?		
	Broj	Procenat
DA	69	83,13%
NE	14	16,87%
Ukupno	83	100,00%

Da li se vrši ocjenjivanje rada zaposlenih?		
	Broj	Procenat
DA	64	78,05%
NE	18	21,95%
Ukupno	82	100,00%

Da li je utvrđen plan usavršavanja zaposlenih?		
	Broj	Procenat
DA	47	55,95%
NE	37	44,05%
Ukupno	84	100,00%

Da li se zaposleni stručno usavršavaju?		
	Broj	Procenat
DA	82	97,62%
NE	2	2,38%
Ukupno	84	100,00%

Da li rukovodioci prisustvuju obukama o tehnikama i vještinama upravljanja?		
	Broj	Procenat
DA	58	70,73%
NE	24	29,27%
Ukupno	82	100,00%

Da li rukovodioci prisustvuju obukama o boljem razumijevanju finansijskih, računovodstvenih i budžetskih procesa?		
	Broj	Procenat
DA	56	66,67%
NE	28	33,33%

Ukupno	84	100,00%
--------	----	---------

Da li su rukovodioci organizacionih jedinica uključeni u planiranje budžeta i alokaciju odobrenih sredstava/na koji način: učestvovali su u pripremi, konsultovani su u pripremi, konsultovani su, nisu bili uključeni?

	Broj	Procenat
DA	79	95,18%
NE	4	4,82%
Ukupno	83	100,00%

Da li imate usvojen Plan za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola?		
	Broj	Procenat
DA	44	53,01%
NE	39	46,99%
Ukupno	83	100,00%

UPRAVLJANE RIZICIMA

Da li su rukovodioci organizacionih jedinica uključeni u proces identifikacije rizika?		
	Broj	Procenat
DA	56	69,14%
NE	25	30,86%
Ukupno	81	100,00%

Da li imate Registar rizika?		
	Broj	Procenat
DA	37	45,68%
NE	44	54,32%
Ukupno	81	100,00%

Navedite tri glavna rizika u Vašem subjektu.		
	Broj	Procenat
DA	59	79,73%
NE	15	20,27%
Ukupno	74	100,00%

Objasnite na koji način ste reagovali na rizike tokom izvještajnog perioda (prihvatanjem, prenošenjem, smanjenjem ili izbjegavanjem rizika)?

	Broj	Procenat
DA	56	78,87%
NE	15	21,13%
Ukupno	71	100,00%

Da li se Registar rizika redovno ažurira ?		
	Broj	Procenat
DA	38	55,07%
NE	31	44,93%
Ukupno	69	100,00%

Da li pripremate izvještaje o rizicima?		
	Broj	Procenat
DA	27	39,71%
NE	41	60,29%
Ukupno	68	100,00%

Da li zaposleni prisustvuju obukama u oblasti upravljanja rizicima?		
	Broj	Procenat
DA	47	61,84%
NE	29	38,16%
Ukupno	76	100,00%

KONTROLNE AKTIVNOSTI

Da li imate usvojenu Knjigu procedura sa operativnim pisanim uputstvima za rad i utvrđenim odgovornostima za glavne poslovne procese?		
	Broj	Procenat
DA	70	84,34%
NE	13	15,66%
Ukupno	83	100,00%

Da li procedure sadrže sve korake(revizorski trag) za efektivno funkcionisanje poslovnih procesa?		
	Broj	Procenat
DA	68	87,18%
NE	10	12,82%
Ukupno	78	100,00%

Da li imate proceduru u kojoj je utvrđen način izvještavanja subjekata nad kojima vršite nadzor ?

	Broj	Procenat
DA	19	25,33%
NE	56	74,67%
Ukupno	75	100,00%

Da li odobravanje, ovjeravanje dokumentacije, ovlašćivanje, odnosno davanje saglasnosti za isplatu sredstava i evidentiranje poslovnog događaja obavljaju različita lica?

	Broj	Procenat
DA	76	90,48%
NE	8	9,52%
Ukupno	84	100,00%

Da li se stvari nabavljene tokom godine evidentiraju u momentu nabavke ?

	Broj	Procenat
DA	78	92,86%
NE	6	7,14%
Ukupno	84	100,00%

Da li Komisija za popis upoređuje stanje dobijeno popisom sa stanjem iz knjigovodstva i utvrđuje razlike?

	Broj	Procenat
DA	77	92,77%
NE	6	7,23%
Ukupno	83	100,00%

Da li je obezbijedena kontrola pristupa sredstvima, evidencijama i njihovom korišćenju?

	Broj	Procenat
DA	81	97,59%
NE	2	2,41%
Ukupno	83	100,00%

Koja će nova operativna pisana uputstva za rad biti pripremljena i usvojena u sledećoj godini?

	Broj	Procenat
DA	45	83,33%
NE	9	16,67%
Ukupno	54	100,00%

INFORMACIJE I KOMUNIKACIJE

Da li zaposleni dobijaju jasne i precizne smjernice i instrukcije za obavljanje poslova?		
	Broj	Procenat
DA	83	98,81%
NE	1	1,19%
Ukupno	84	100,00%

Da li rukovodilac subjekta blagovremeno dobija odgovarajuće informacije na osnovu kojih donosi odluke?		
	Broj	Procenat
DA	83	98,81%
NE	1	1,19%
Ukupno	84	100,00%

Da li rukovodioci organizacionih jedinica, nakon usvajanja budzeta, dobijaju informacije o dodijeljenim budžetskim sredstvima za realizaciju ciljeva iz njihove nadležnosti za tekuću godinu?		
	Broj	Procenat
DA	76	92,68%
NE	6	7,32%
Ukupno	82	100,00%

Da li rukovodioci organizacionih jedinica prije stvaranja obaveze provjeravaju raspoloživa sredstva za tu namjenu?		
	Broj	Procenat
DA	73	91,25%
NE	7	8,75%
Ukupno	80	100,00%

Da li rukovodioci organizacionih jedinica imaju informacije o neizmirenim obavezama i izvršenju budzeta?		
	Broj	Procenat
DA	73	91,25%
NE	7	8,75%
Ukupno	80	100,00%

Da li rukovodioci organizacionih jedinica pripremaju finansijske izvještaje o realizaciji ciljeva?		
	Broj	Procenat
DA	49	61,25%

NE	31	38,75%
Ukupno	80	100,00%

Da li se pripremljeni izvještaji analiziraju i na koji način?		
	Broj	Procenat
DA	60	76,92%
NE	18	23,08%
Ukupno	78	100,00%

Da li je utvrđen način izvještavanja u slučaju otkrivanja grešaka, nepravilnosti, pogrešne upotrebe sredstava, prevara ili nedozvoljenih radnji?		
	Broj	Procenat
DA	42	53,85%
NE	36	46,15%
Ukupno	78	100,00%

PRAĆENJE I PROCJENA

Da li lice zaduženo za sprovođenje i razvoj finansijskog upravljanja i kontrola izvještava rukovodioca subjekta o stanju i razvoju ovog sistema i na koji način?		
	Broj	Procenat
DA	70	87,50%
NE	10	12,50%
Ukupno	80	100,00%

Da li se ažurira plan za uspostavljanje finansijskog upravljanja i kontrola?		
	Broj	Procenat
DA	47	63,51%
NE	27	36,49%
Ukupno	74	100,00%

Da li je zaposlenima omogućeno da daju sugestije i preporuke za poboljšanje sistema unutrašnjih kontrola?		
	Broj	Procenat
DA	69	87,34%
NE	10	12,66%
Ukupno	79	100,00%

Na koji način su rukovodioci upoznati o značaju i ulozi unutrašnje revizije u cilju

unapređenja unutrašnjih kontrola?		
	Broj	Procenat
DA	67	89,33%
NE	8	10,67%
Ukupno	75	100,00%

Da li se preporuke unutrašnje revizije sprovode?Navedite broj prihvaćenih preporuka i prosječno vrijeme njihove implementacije.		
	Broj	Procenat
DA	57	85,07%
NE	10	14,93%
Ukupno	67	100,00%

PRILOG 3.
IZVOD IZ REGISTARA UR

Pregled korisnika budžeta koji su utvrdili posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju i izvršili raspoređivanje unutrašnjih revizora

Tabela 3a

Red. br.	Naziv korisnika budžeta	Broj sistematizovanih	Broj raspoređenih
1.	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	3	2
2.	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	4	2
3.	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	4	3
4.	Ministarstvo unutrašnjih poslova	3	2
5.	Ministarstvo ekonomije	3	1
6.	Ministarstvo odbrane	3	2
7.	Ministarstvo finansija	7	5
8.	Ministarstvo prosvjete	4	3
9.	Ministarstvo kulture	3	2
10.	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	5	2
11.	Ministarstvo vanjskih poslova	3	1
12.	Ministarstvo pravde	3	0
13.	Ministarstvo javne uprave	3	3
14.	Fond PIO Crne Gore	4	2
15.	Fond za zdravstveno osiguranje CG	4	2
16.	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	4	2
17.	Uprava za inspekcijske poslove	3	2
18.	Agencija za nacionalnu bezbjednost ⁸		3
19.	Univerzitet Crne Gore	3	1
20.	Skupština Crne Gore	3	1
21.	Sudstvo	3	1
22.	Crveni Krst Crne Gore	3	1
23.	Tužilaštvo	3	1
24.	Državna revizorska institucija	3	2
25.	Glavni grad Podgorica	4	3
26.	Opština Bar	3	2
27.	Opština Berane	7	6
28.	Opština Bijelo Polje	6	1
29.	Opština Budva ⁹	*	-

⁸ Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za nacionalnu bezbjednost zbog tajnosti nije dostupan

⁹ Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovana Služba unutrašnje revizije, ali nije popunila radno mjesto rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju čija je nadležnost priprema predloga akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

30.	Opština Danilovgrad	3	0
31.	Opština Kotor	3	1
32.	Opština Nikšić	4	3
33.	Opština Ulcinj ¹⁰	*	-
34.	Opština Pljevlja	5	2
35.	Opština Rožaje	6	5
36.	Opština Tivat	3	2
37.	Opština Herceg Novi	3	3
38.	Prijestonica Cetinje	4	3
	UKUPNO	132	77

Korisnici sredstava budžeta koji su obavezni da uspostave posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju

Tabela 3b

Red. br.	Naziv korisnika sredstava budžeta	Uspostavio jedinicu za UR		Rasporedio unutrašnje revizore	
		DA	NE	DA	NE
1	Ministarstvo pravde	DA		NE	
2	Ministarstvo unutrašnjih poslova	DA		DA	
3	Ministarstvo odbrane	DA		DA	
4	Ministarstvo finansija	DA		DA	
5	Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija	DA		DA	
6	Ministarstvo prosvjete	DA		DA	
7	Ministarstvo kulture	DA		DA	
8	Ministarstvo ekonomije	DA		DA	
9	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	DA		DA	
10	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	DA		DA	
11	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	DA		DA	
12	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	DA		DA	
13	Fond penzijskog i invalidskog osiguranja Crne Gore	DA		DA	
14	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	DA		DA	
15	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	DA		DA	
16	Glavni grad Podgorica	DA		DA	

¹⁰Odlukom o organizaciji i načinu rada lokalne uprave osnovana Služba unutrašnje revizije, ali nije popunila radno mjesto rukovodioca Službe za unutrašnju reviziju čija je nadležnost priprema predloga akta o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta.

17	Prijestonica Cetinje	DA	DA
18	Opština Bar	DA	DA
19	Opština Berane	DA	DA
20	Opština Bijelo Polje	DA	DA
21	Opština Budva	DA	NE
22	Opština Danilovgrad	DA	NE
23	Opština Herceg Novi	DA	DA
24	Opština Kotor	DA	DA
25	Opština Nikšić	DA	DA
26	Opština Ulcinj	DA	NE
27	Opština Pljevlja	DA	DA
28	Opština Rožaje	DA	DA
29	Opština Tivat	DA	DA
30	Opština Plav	NE	NE

Pregled potpisanih sporazuma

Tabela 3c

CENTRALNI NIVO

Korisnik budžeta kome su povjereni poslovi	Korisnik budžeta koji je povjerio poslove
Ministarstvo finansija	Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma Sekretarijat za zakonodavstvo Generalni sekretarijat Vlade Crne Gore Fond za obeštećenje Uprava za javne nabavke Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore Zavod za statistiku Ministarstvo zdravlja Regulatorna agencija za energetiku Državna komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki Agencija za mirno rješavanje radnih sporova Polijska akademija Centar za posredovanje Fond za zastitu i ostvarivanje manjinskih prava Ustavni sud Ministarstvo nauke Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Generalni sekreterijat Predsjednika Crne Gore (2017. godina) ZU Institut za javno zdravlje (2017. godina) Agencija za sprječavanje korupcije (2017. godina)
Ministarstvo odbrane	Direkcija za zaštitu tajnih podataka

Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Fond rada Socijalni savjet Ministarstvo za ljudska i manjinska prava Zavod za socijalnu i dječju zaštitu
Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore JU Centar za ekotoksikološka ispitivanja Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju Agencija za zaštitu životne sredine JP Nacionalni parkovi Regionalni vodovod Crnogorsko primorje D.O.O."Project-consulting" Podgorica
Ministarstvo prosvjete	Zavod za školstvo Ispitni centar
Ministarstvo ekonomije	Zavod za intelektualnu svojinu Zavod za metrologiju Uprava za zaštitu konkurencije Sekreterijat za razvojne projekte JU Zavod za geološka istraživanja
Ministarstvo unutrašnjih poslova	Uprava za kadrove
Ministarstvo kulture	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti Državni arhiv Crnogorsko narodno pozorište Centar za konzervaciju i arheologiju Prirodnjački muzej Crne Gore (2017. godina)
Skupština Crne Gore	Agencija za nadzor osiguranja
Montenegro airlines	D.O.O. "Monteput"

LOKALNI NIVO

Opština Nikšić	Opština Plužine Opština Šavnik
Opština Bijelo Polje	Opština Mojkovac
Opština Pljevlja	Opština Žabljak

Pregled korisnika budžeta koji nijesu odredili rukovodioca jedinice za unutrašnju reviziju

Tabela 3d

Red. Br.	Naziv korisnika sredstava budžeta	Rukovodilac jedinice nije određen
1	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva ¹¹	Ne
2	Ministarstvo prosvjete ¹²	Ne

¹¹ U trenutku pisanja ovog izvještaja u Ministarstvu saobraćaja je postavljen rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju

3	Ministarstvo kulture	Ne
4	Ministarstvo vanjskih poslova	Ne
5	Uprava za inspekcijske poslove	Ne
6	Opština Bijelo Polje	Ne

Pregled uspostavljanja unutrašnje revizije u javnom sektoru

Tabela 3e

R.broj	Naziv ministarstva/drugog samostalnog organa	Unutrašnja revizija	Budžet 2017. godina
1	Ministarstvo unutrašnjih poslova	Da, 2 revizora	84,905,651.62
2	Ministarstvo odbrane	Da, 2 revizora	44,578,967.43
3	Ministarstvo finansija	Da, 5 revizora	144,049,762.18
4	Ministarstvo vanjskih poslova	Da, 1 revizor	17,020,212.22
5	Ministarstvo prosvjete	Da, 3 revizora	146,519,417.08
6	Ministarstvo kulture	Da, 2 revizora	6,848,334.13
7	Ministarstvo ekonomije	Da, 1 revizor	6,274,348.06
8	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Da, 2 revizora	31,980,426.62
9	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja	Da, 2 revizora	26,327,780.03
10	Ministarstvo održivog razvoja i turizma	Da, 2 revizora	7,168,086.23
11	Ministarstvo rada i socijalnog staranja	Da, 3 revizora	128,923,650.03
12	Ministarstvo javne uprave	Da, 3 revizora	4,308,262.59
13	Fond PIO Crne Gore	Da, 2 revizora	417,142,981.63
14	Fond za zdravstveno osiguranje Crne Gore	Da, 2 revizora	196,494,976.56
15	Zavod za zapošljavanje Crne Gore	Da, 2 revizora	23,045,993.64
16	Agencija za nacionalnu bezbjednost	Da, 3 revizora	7,575,230.90
17	Univerzitet Crne Gore	Da, 1 revizor	17,357,228.10
18	Sudstvo	Da, 1 revizor	26,363,194.66
19	Uprava za inspekcijske poslove	Da, 2 revizora	5,519,671.36
20	Skupština Crne Gore	Da, 1 revizor	10,349,761.75
21	Državna revizorska institucija	Da, 2 revizora	3,850,325.46
22	Crveni Krst Crne Gore	Da, 1 revizor	275,000.00
23	Tužilaštvo	Da, 1 revizor	8,005,799.70

¹² U trenutku pisanja ovog izvještaja u Ministarstvu prosvjete je postavljen rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju

Revizija uspostavljena sporazumom			
24	Sekreterij za zakonodavstvo	Sporazum Ministarstvo finansija	400,136.07
25	Generalni sekretariat Vlade Crne Gore	Sporazum Ministarstvo finansija	5,622,586.83
26	Uprava za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma	Sporazum Ministarstvo finansija	652,438.23
27	Fond za obeštećenje	Sporazum Ministarstvo finansija	2,642,226.26
28	Uprava za javne nabavke	Sporazum Ministarstvo finansija	319,166.27
29	Zaštitnik imovinsko pravnih interesa Crne Gore	Sporazum Ministarstvo finansija	702,188.10
30	Ministarstvo zdravlja	Sporazum Ministarstvo finansija	2,028,572.45
31	Zavod za statistiku	Sporazum Ministarstvo finansija	1,749,993.25
32	Komisija za kontrolu postupaka javnih nabavki	Sporazum Ministarstvo finansija	392,479.46
33	Agencija za mirno rješavanje radnih sporova	Sporazum Ministarstvo finansija	524,893.23
34	Policijska akademija	Sporazum Ministarstvo finansija	1,249,121.69
35	Centar za posredovanje	Sporazum Ministarstvo finansija	80,000.00
36	Fond za zastitu i ostvarivanje manjinskih prava	Sporazum Ministarstvo finansija	1,294,996.59
37	Ustavni sud	Sporazum Ministarstvo finansija	1,099,860.56
38	Ministarstvo nauke (	Sporazum Ministarstvo finansija	2,819,916.60
39	Zaštitnik ljudskih prava i sloboda	Sporazum Ministarstvo finansija	655,117.87
40	Predsjednik Crne Gore (2017. godina)	Sporazum Ministarstvo finansija	812,498.79
41	Agencija za sprječavanje korupcije (2017. godina)	Sporazum Ministarstvo finansija	1,666,601.63
42	Direkcija za zaštitu tajnih podataka	Sporazum Ministarstvo odbrane	263,431.92
43	Fond rada	Sporazum Ministarstvo rada i socijalnog staranja	2,580,677.88

44	Socijalni savjet	Sporazum Ministarstvo rada i socijalnog staranja	86,048.94
45	Ministarstvo za ljudska i manjinska prava	Sporazum Ministarstvo rada i socijalnog staranja	1,142,577.16
46	Zavod za socijalnu i dječju zaštitu	Sporazum Ministarstvo rada i socijalnog staranja	295,004.83
47	Nacionalna turistička organizacija Crne Gore	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	1,437,555.27
48	Zavod za hidrometeorologiju i seizmologiju	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	1,512,713.29
49	Agencija za zaštitu životne sredine	Sporazum Ministarstvo održivog razvoja i turizma	1,370,139.74
50	Zavod za školstvo	Sporazum Ministarstvo prosvjete	1,852,562.83
51	Ispitni centar	Sporazum Ministarstvo prosvjete	892,549.39
52	Zavod za intelektualnu svojinu	Sporazum Ministarstvo ekonomije	366,063.93
53	Zavod za metrologiju	Sporazum Ministarstvo ekonomije	932,378.56
54	Agencija za zaštitu konkurencije	Sporazum Ministarstvo ekonomije	482,423.41
55	Sekreterijat za razvojne projekte	Sporazum Ministarstvo ekonomije	1,526,287.09
56	Uprava za kadrove	Sporazum Ministarstvo unutrašnjih poslova	1,489,536.45
57	Crnogorska Akademija nauka i umjetnosti	Sporazum Ministarstvo kulture	1,620,160.06
58	Državni arhiv	Sporazum Ministarstvo kulture	1,884,997.32
59	Crnogorsko narodno pozorište	Sporazum Ministarstvo kulture	2,389,863.31
60	Centar za konzervaciju i arheologiju	Sporazum Ministarstvo kulture	1,027,834.30
61	Prirodnjački muzej Crne Gore (2017. godina)	Sporazum Ministarstvo kulture	558,281.04
Data saglasnost za sporazum			

62	Kraljevsko pozorište "Zetski Dom"	Pokrenut postupak za sporazumom sa MK	711,895.36
Nijesu pokriveni unutrašnjom revizijom			
63	Ministarstvo pravde	NE	10,492,603.22
64	Ministarstvo evropskih poslova	NE	1,273,196.04
65	Ministarstvo sporta	NE	6,708,055.52
66	Uprava za imovinu	NE	16,579,835.75
67	Državna izborna komisija	NE	364,969.51
68	Sredstva za rad parlamentarnih partija	NE	4,314,447.65
69	Savjet za građansku kontrolu rada policije	NE	37,420.00
70	Cetinjski parlamentarni forum	NE	42,460.00
71	Centar za obuku u sudstvu i državnom tužilaštvu	NE	447,594.96
72	Savjet za privatizaciju i kapitalne projekte	NE	3,062,587.83
73	Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija	NE	120,000.00
74	Sredstva za rješavanje stambenih potreba	NE	475,000.00
75	Komisija za koncesije	NE	44,500.00
76	Službeni list Crne Gore	NE	50,000.00
77	Komisija za raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama	NE	10,000.00
78	Savjet za članstvo u NATO	NE	100,000.00
79	Kancelarija za saradnju sa nevladinim organizacijama	NE	62,000.00
80	Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću	NE	3,634,637.10
81	Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći	NE	13,054.00

82	Fakultet za crnogorski jezik i književnost	NE	557,968.76
83	Centar za stručno obrazovanje	NE	673,041.11
84	Nacionalna biblioteka "Đurđe Crnojević"	NE	1,278,247.70
85	Crnogorska kinoteka	NE	249,796.98
86	Muzički centar Crne Gore	NE	1,668,019.54
87	Biblioteka za slijepe Crne Gore	NE	262,600.28
88	JU Narodni muzej Crne Gore	NE	2,270,267.42
89	Pomorski muzej Crne Gore	NE	293,154.43
90	Centar savremene umjetnosti Crne Gore	NE	710,973.91
91	JU Filmski centar Crne Gore	NE	560,151.39
92	Uprava za ugljovodonike	NE	250,689.83
93	Komisija za istraživanje nesreća	NE	44,060.00
94	Centar za razvoj i očuvanje kulture manjina Crne Gore	NE	295,218.24
95	Nacionalni savjeti	NE	300,000.00
96	Dotacije opštinama	NE	198,000.00
97	Savez udruženja boraca	NE	110,000.00
98	Matica crnogorska	NE	240,000.00
99	Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama	NE	637,997.12
100	Senat Prijestonice	NE	100,000.00
101	Fondacija Petrović Njegoš	NE	466,666.00
102	Revizorsko tijelo	NE	478,575.84
103	Javno preduzeće Radio i Televizija Crne Gore	NE	17,861,000.00

104	Regionalni centar za podvodno razminiranje, pružanje pomoći, spašavanje i kontrolu na moru	NE	354,580.80
Kapitalni budžet (1) + transakcije finansiranja izdataka (2) + rezerve (3)			
Redni broj	Korisnik sredstava budžeta CG	Pokrivenost UR	Budžet za 2017.godinu
1	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva Direkcija za saobraćaj	DA	283,078,600.00
2	Transakcije finansiranja izdataka (Ministarstvo finansija)	DA	216,699,004.35
3	Rezerve (Ministarstvo finansija)	DA	14,298,673.88

Pokrivenost budžeta funkcijom UR

1.927.385.220,81

Ukupan budžet

2.005.790.487,10

Procenat pokrivenosti budžeta funkcijom UR

96,09%

PRILOG 4.
ANALIZA PODATAKA IZ GI-UR 2014.

Pitanja i odgovori GI-UR 2016

Unutrašnja revizija je organizaciono uspostavljena aktom o unutrašnjoj organizaciji		
	Broj	Procenat
Da	29	38.16
Ne	47	61.84
Ukupno	76	100.00

Unutrašnja revizija je uspostavljena:		
	Broj	Procenat
Organizovanjem posebne jedinice u okviru subjekta	29	38.16
Povjeravanjem poslova unutrašnje revizije	47	61.84
Ukupno	76	100.00

Rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju je određen?		
	Broj	Procenat
Da	23	79.31
Ne	6 ¹³	20.69
Ukupno	29	100.00

Sistematizovani broj unutrašnjih revizora		
Broj revizora	Broj jedinica UR	Procenat
3.00	20	57.14
4.00	9	25.71
5.00	2	5.71
6.00	2	5.71
7.00	2	5.71
Ukupno	35 ¹⁴	100.00

¹³Na kraju 2016. godine rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju nije bio određen u 6 jedinica. Tokom 2017. godine rukovodilac je određen u 2 jedinice (Ministarstvu saobraćaja i pomorstva i Ministarstvu prosvjete).

¹⁴Od 38 jedinica koje su uspostavile posebnu jedinicu za unutrašnju reviziju Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji nije donešen kod 2 jedinice za unutrašnju reviziju, dok Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Agencije za nacionalnu bezbjednost nije dostupan.

Popunjeni broj unutrašnjih revizora		
Broj revizora	Broj jedinica UR	Procenat
0.00	4	10.53
1.00	9	23.68
2.00	14	36.84
3.00	8	21.05
5.00	2	5.26
6.00	1	2.63
Ukupno	38	100.00

Unutrašnji revizori obavljaju isključivo poslove unutrašnje revizije		
	Broj	Procenat
Da	28	96.55
Ne	1	3.45
Ukupno	29	100.00

Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa cjelokupnoj dokumentaciji		
	Broj	Procenat
Da	74	97.37
Ne	2	2.63
Ukupno	76	100.00

Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa podacima i informacijama		
	Broj	Procenat
Da	74	97.37
Ne	2	2.63
Ukupno	76	100.00

Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa rukovodiocu subjekta		
	Broj	Procenat
Da	75	98.68
Ne	1	1.32
Ukupno	76	100.00

Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa rukovodiocima i zaposlenima		
	Broj	Procenat

Da	74	97.37
Ne	2	2.63
Ukupno	76	100.00

Unutrašnji revizori imaju neograničeno pravo pristupa sredstvima subjekta koji su od značaja za sprovođenje revizije

	Broj	Procenat
Da	75	98.68
Ne	1	1.32
Ukupno	76	100.00

Unutrašnji revizori osim metodologije koriste sopstveno metodološko uputstvo?

	Broj	Procenat
Da	0	0.00
Ne	29	100.00
Ukupno	29	100.00

Izrađen je strateški plan unutrašnje revizije?

	Broj	Procenat
Da	28	96.55
Ne	1	3.45
Ukupno	29	100.00

Strateški plan revizije izrađen je na osnovu procjene rizika?

	Broj	Procenat
Da	28	100.00
Ne	0	0.00
Ukupno	28	100.00

Izrađen je godišnji plan unutrašnje revizije?

	Broj	Procenat
Da	28	96.55
Ne	1	3.45
Ukupno	29	100.00

Godišnji plan unutrašnje revizije izrađen je na osnovu strateškog plana unutrašnje revizije?

	Broj	Procenat
Da	28	100.00
Ne	0	0.00
Ukupno	28	100.00

Ukupan broj planiranih revizija prema godišnjem planu		
	Broj	Procenat
1 - 3	7	25.00
4 - 6	13	46.43
7 - 10	4	14.29
11+	4	14.29
Ukupno	28	100.00

Ukupan broj naknadno planiranih (ad hoc) revizija		
	Broj	Procenat
1 - 3	17	94.44
4 - 6	0	0.00
7+	1	5.56
Ukupno	18	100.00

Ukupan broj obavljenih revizija za koje su izrađeni revizorski izvještaji		
	Broj	Procenat
1-5	17	60.71
6-10	7	25.00
11+	4	14.29
Ukupno	28	100.00

Za preporuke jedinica za UR ima bazu podataka za praćenje sprovođenja preporuka?		
	Broj	Procenat
Da	27	93.10
Ne	2	6.90
Ukupno	29	100.00

Preporuke se prate prema planu aktivnosti za sprovođenje preporuka		
	Broj	Procenat
Da	28	96.55
Ne	1	3.45
Ukupno	29	100.00

Broj datih preporuka u revizorskim izvještajima		
	Broj	Procenat
1-10	8	28.57
11-20	8	28.57
21-30	3	10.71
31-50	4	14.29
51-100	5	17.86
Ukupno	28	100.00

Broj sprovedenih preporuka		
	Broj	Procenat
1-10	16	64.00
11-20	4	16.00
21-30	3	12.00
31-	2	8.00
Ukupno	25	100.00

Broj djelimično sprovedenih preporuka		
	Broj	Procenat
1 - 5	10	71.43
6 - 10	4	28.57
11+	0	00.00
Ukupno	14	100.00

Broj nesprovedenih preporuka		
	Broj	Procenat
1 - 5	8	32.00
6 - 10	5	20.00
11+	12	48.00
Ukupno	25	100.00

Ukupan broj dana za planirane unutrašnje revizije prema godišnjem planu		
	Broj	Procenat
1-100	16	41.03
101-200	13	33.33
201-300	6	15.38
301-500	2	5.13

501-1000	2	5.13
Ukupno	39	100.00

Ukupan broj dana za obavljene unutrašnje revizije		
	Broj	Procenat
1-100	17	42.50
101-200	14	35.00
201-300	5	12.50
301-500	3	7.50
501-1000	1	2.50
Ukupno	40	100.00

Prosječno vrijeme po obavljenoj pojedinačnoj reviziji		
	Broj	Procenat
1-20	1	2.50
21-40	27	67.50
41-60	9	22.50
61-80	3	7.50
Ukupno	40	100.00

Pitanje	Odgovor	Broj	Procenat
Jedinica za unutrašnju reviziju je neposredno odgovorna rukovodiocu subjekta?	Da	29	100.00
Unutrašnji revizori postupaju po metodologiji rada unutrašnje revizije (priručnik za unutrašnju reviziju)	Da	29	100.00
Unutrašnji revizori u obavljanju pojedinačne revizije u potpunosti se pridržavaju propisanih faza revizorskog procesa?	Da	29	100.00
Rukovodilac subjekta i rukovodilac jedinice za unutrašnju reviziju potpisali su povelju unutrašnje revizije	Da	29	100.00
Unutrašnji revizori se pridržavaju načela i pravila Etičkog Kodeksa unutrašnjih revizora	Da	29	100.00
Konačni revizorski izvještaj dostavlja se rukovodiocu sa predlogom plana aktivnosti za sprovođenje preporuka?	Da	43	100.00